Dhammapada

Az Erény Útja

Páli nyelvből fordította:

Fórizs László

Dhammapada
fordította Fórizs László

A jegyzetek a fordító, Fórizs László,
és a szerkesztő, Szamanéra Gambhíró megjegyzései.

Kiadta:

Aruna Publications,
Aruna Ratanagiri Buddhist Monastery,
2 Harnham Hall Cottages,
Harnham, Belsay,
Northumberland, NE20 0HF
UK

www.aruno.org

Ez a könyv ingyenesen letölthető az alábbi honlapon:
www.forestsanghapublications.org

ISBN 978-1-908444-23-3

A könyv a LaTeX szövegformázó rendszerrel készült, a szövegtörzset Crimson Roman betűtípussal szedtük.

Negyedik kiadás, 2,000 példány – 2012

A nyomtatást Bolden Trade végezte Malajziában (boldentrade@yahoo.com).

Szeretnénk köszönetünket kifejezni mindazoknak,
akik támogatták e könyv elkészítését, kimondottan
a Katannyutá csoportnak Malajziában, Szingapúrban és
Ausztráliában, akik a nyomtatást szponzorálták.

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETÉS

A Dhammapada a Páli Kánon része. A Szutta-pitaka öt nagy gyűjteménye közül az utolsó, a Khuddaka-nikája tartalmazza. A buddhista hagyomány szerint a Kánont az első zsinaton rögzítették (i.e. 483), és a Dhammapada verseiben maga a Buddha szól hozzánk. Valószínűbb azonban, hogy ma ismert végső formáját valamikor a második zsinat (i.e. 4. század) és az Asóka uralkodása idején Pátaliputrában megtartott harmadik zsinat (i.e. 247) közötti időszakban nyerte el.

Ez azonban nem jelenti azt, hogy a Kánon egyes részei nem származhatnak korábbi időkből. Figyelembe véve az Indiában a Rigvéda kora óta rendelkezésre álló hihetetlenül hatékony memorizációs technikákat, a Kánon lejegyzési illetve keletkezési ideje között jelentős eltolódás lehetséges. Annyit mindenesetre biztonsággal állíthatunk, hogy a Dhammapada ma ismert formájában minden valószínűség szerint a Harmadik Zsinat előtt keletkezett.

A Dhammapada 423 időmértékes versből áll. A versmértékek többnyire a szanszkrit *anustubh* és *tristubh* páli változatai. Az *anutthubbha* négy darab nyolcszótagú sorból áll. Védikus formájához hasonlóan ritmikai szempontból csak a kadencia pár szótagja rögzített.

A *tutthubha* tizenegy szótagú sorokból áll, a negyedik vagy ötödik szótag végén cezúrával, és az *anutthubhá*nál valamivel szigorúbb időmértékkel. A sokféle forrásból származó versek némelyike

a szútrák szárazabb stílusában íródott, míg mások éppen emelkedett költőiségükkel tűnnek ki.

Kötetünkben meg sem kíséreltük e heterogén szöveget egységes formába erőltetni, bár a páli szöveg verselése bizonyos formai szempontok alapján viszonylag egységesnek tűnhet. Világosan kell azonban látnunk, hogy a Dhammapada nem önmagáért való költészet, hanem költői szépséggel megfogalmazott tanítás. A fordító minden tőle telhetőt megtett, hogy a szövegek emelkedett mondanivalóját, szakrális tartalmát a lehető legnagyobb hűséggel visszateremtse.

A Rigvéda korának látói csodálatos himnuszokban énekeltek a Rejtélyről, a szüntelen születésben és halálban levő világ mélyén meghúzódó, születetlen, halhatatlan, örök Egyről. A későbbi korokban ez a Tudás, elsősorban a hozzávezető út nem-tudása miatt, veszendőbe ment. Ami maradt, az nem sokban különbözött az áldozattal – mint váltópénzzel – való kufárkodástól. Ilyen és ilyen áldozat bemutatásától ezt és ezt a jutalmat várták az emberek. Közben észrevétlenül elveszett a legfontosabb: az áldozat, a visszateremtés misztériuma.

Sziddhártha herceg – Suddhódana király fia – rátalált az útra, a régi szent *risi*k útjára, s újra kihirdette a világ számára. A Dhammapada ennek a Buddha által hirdetett régi-új tannak a közérthető, számos hasonlattal és gyönyörű képpel illusztrált költői megfogalmazása. Szikár egyszerűségén és költői tisztaságán átragyog a Megvilágosodás dicsősége. Ebben az értelemben a buddhista hagyománynak megfelelően mi is a Beérkezett szavait tisztelhetjük benne.

Fórizs László

Semmi nincs, mi visszahúzza,
az emlékháló szétszakad,
száll magasba tó hattyúja,
és mindent, mindent hátrahagy.

Dhp 91.

DHAMMAPADA

PÁROK

yamaka vagga

A szív irányítja a dhammákat, felettük áll, azok 1.
belőle származnak. A gonosz szívvel cselekvő,
gonoszan beszélő embert úgy követi a szenvedés,
mint kocsi elé fogott ökröt a kerék.

A szív irányítja a dhammákat, felettük áll, azok 2.
belőle származnak. A tiszta szívvel cselekvő,
tiszta szívvel beszélő ember nyomában boldogság jár,
mely éppúgy elválaszthatatlan tőle, mint az árnyék.

„Sértegetett engem, megvert engem, 3.
legyőzött engem, kirabolt engem!”
Akik ilyen gondolatokat ápolnak magukban,
azokban sohasem szűnik meg a gyűlölet.

„Sértegetett engem, megvert engem, 4.
legyőzött engem, kirabolt engem!”
Akik nem ápolnak ilyen gondolatokat,
azokban meg fog szűnni a gyűlölet.

5. A gyűlöletet sohasem
szünteti meg gyűlölet,
csak a szeretet. –
Ez az örökkévaló Törvény.

6. Sokan nincsenek tudatában annak,
hogy egyszer mindenki meghal.
Akik ráébrednek erre,
azonnal abbahagyják az ellenségeskedést.

7. Ha az élvezeteknek él, nem ellenőrzi az érzékeit,
mértéktelen az evésben, lusta és erőtlen,
akkor a Kísértő biztosan legyőzi,
ahogyan a szél is ledönti a gyenge fát.

8. Ha nem az élvezeteknek él, ellenőrzi az érzékeit,
mértékletes az evésben, erős és hite szilárd,
akkor a Kísértő éppúgy nem fogja legyőzni,
ahogyan a szél sem dönti le a kősziklát.

9. Aki úgy veszi magára a szerzetesek sárga ruháját,
hogy előtte nem tisztul meg a bűntől,
akiből hiányzik a mértékletesség és az igazság,
az méltatlan a sárga ruhára.

10. Aki megtisztult a bűntől,
az erényben alapozta meg magát,
önuralomra tett szert, s élete az igazságra épül,
az méltó a szerzetesek sárga ruhájára.

Akik lényegesnek látják a lényegtelent, 11.
s lényegtelennek a lényegest,
azok hiábavalóságokat követve
sohasem érik el Azt, ami igazán lényeges.

Akik a lényegest látják lényegesnek, 12.
s lényegtelennek a lényegtelent,
azok helyes gondolatokra támaszkodva
elérik Azt, ami igazán lényeges.

Aki nem ellenőrzi az elméjét, 13.
ahhoz utat talál a szenvedély,
ahogyan az esővíz is átszivárog
a rosszul felrakott zsúptetőn.

Aki ellenőrzi az elméjét, 14.
ahhoz nem talál utat a szenvedély,
ahogyan az esővíz sem szivárog át
a gondosan felrakott zsúptetőn.

A bűnös szenved e világban, 15.
s szenved a következőben,
kétszeresen szenved, fájdalom kínozza,
saját cselekedeteinek gonoszsága sújtja.

Az erényes örvend e világban, 16.
s örvend a következőben,
öröme kétszeres, a szíve ujjong,
saját cselekedeteinek tisztasága ragyog vissza rá.

17. A bűnös szenved e világban,
s szenved a következőben, kétszeresen szenved.
Kínozza a lelkiismeret: „bűnt követtem el."
A pokolba jutván még nagyobb a kínja.

18. Az erényes örvend e világban,
s örvend a következőben, öröme kétszeres.
Lelkiismerete tiszta: „jót cselekedtem."
A mennybe jutván öröme csak növekszik.

19. Akárhány szent himnuszt zenghet az ajka,
ha rest megfelelően cselekedni,
nem vallásos. Olyan, mint az a pásztor,
aki más marháit számolgatja.

20. Ha csupán néhány himnuszt zeng ajka,
de az örök Törvény szerint cselekszik,
elhagyja a szenvedélyt, a gyűlöletet, a dőreséget,
igaz tudás birtokába jutva kiszabadul elméje,
s kialszik benne mind az evilági mind a túlvilági
gyönyörök vágya, akkor valóban vallásos.

JEGYZETEK

v · 1-2 · *a szív irányítja a dhammákat · manopubbaṅgamā dhammā*

A kifejezés a szándék és következmény közötti mély összefüggésre utal.

v · 5 · *ez az örökkévaló Törvény · esa dhammo sanantano*

Törvény: a Dhamma, 'ahogy a dolgok vannak.'

v · 7 · *akkor a Kísértő biztosan legyőzi · taṃ ve pasahati māro*

A Kísértő: Mára, megszemélyesített értelemben 'Az Érzéki Birodalom Ura,' aki a vágyak hajszolására igyekszik rávenni minden élőt, és így azok vágyaik által legyőzve a születés és halál körforgásában maradnak.

v · 9 · *nem tisztul meg a bűntől · anikkasāvo*

Szó szerint, 'nem mentes a szennyezettségtől.' A három alapvető tényező, melyek az elmét beszennyezik: az érzéki szenvedély, a gyűlölet, és a tévhit (a jelen fordításban: dőreség).

v · 17 · *a pokolba jutván · duggatiṃ gato*

A tettek következményei egy fájdalmas pokolbeli, vagy kellemes mennybeli születésben érhetnek be, amely születést (idővel) újabb halál követi.

ÉBERSÉG

appamāda vagga

ÉBERSÉG AZ ÖRÖK ÉLET LAKÓHELYE, 21.
hiánya a halálé.
Aki éber, nem hal meg.
Aki nemtörődöm módon él,
mintha már meg is halt volna.

A bölcsek, világosan megértvén 22.
ezt az éberséget, örömüket lelik benne,
és a kiválasztottak menedékének
boldogságában élnek.

Ezeket a rettenthetetlen, szüntelenül 23.
meditációba mélyedt, állhatatos bölcseket
megérinti a megszentelődés
felülmúlhatatlan békéje, elérik a Nibbánát.

A buzgó, hagyomány-őrző, 24.
tiszta tettű, gondos, önuralommal
bíró, erényes, fáradhatatlan
embernek a dicsősége egyre nő.

25. Erőfeszítéssel, éberséggel,
önmaga leigázásával, önuralommal
a bölcs olyan szigetet épít,
amit nem sodorhat el az áradat.

26. A tudatlan, balga emberek
nemtörődöm módon élnek,
a bölcs viszont úgy őrzi éberségét,
mint a legnagyobb kincset.

27. Ne éljetek nemtörődöm módra,
ne engedjetek az érzékiségnek, a kéjvágynak!
Nagy lesz az öröme annak,
aki fáradhatatlanul meditál.

28. A bölcs éberségével elűzi a szétszórtságot,
felkapaszkodik a Tudás Tornyába,
s szenvedés nélkül lepillant a balgán szenvedő világra,
mint hegycsúcsról a völgylakókra.

29. Fáradhatatlanul törekszik, míg mások cselekedni restek,
kitartóan kutat, miközben mindenki más alszik;
a bölcs úgy tör előre, mint a versenyló,
amint maga mögött hagyja a poroszkáló gebét.

30. Indrát is az éberség tette az istenek urává.
Aki éber, felmagasztaltatik az emberek között,
akiből viszont hiányzik az éberség,
annak megvetés lesz osztályrésze.

Aki örömét leli az éberségben, 31.
s veszedelmet lát annak hiányában,
a koldus, minden köteléket elégető
tűzként vándorol a világban.

Aki örömét leli az éberségben, 32.
s veszedelmet lát a szétszórtságban,
a koldus, nem bukhat el,
közel van hozzá a Nibbána.

v · 21 · *aki éber, nem hal meg* · *appamattā na mīyanti*

Minden test felbomlik, de meghalni csak egy személy, egy ’én’ képes. „Minden ami keletkezik, el is múlik” – aki ráébred erre az igazságra, sehol nem lát személyt, vagy ’én’-t. Ez a megvilágosodás első foka.

v · 22 · *a kiválasztottak menedéke* · *ariyānaṃ gocare ratā*

A megvilágosodás bármely négy foka, melyek jellemzője a bánat nélküli elme és szív.

v · 31 · *a koldus* · *bhikkhu*

A szerzetesekre utal. A Buddha által formált szerzetesi szabályoknak megfelelően, a szerzetesek (*bhikkhu*k) nem fogadhatnak el pénzt, és nem tárolhatnak ételt, így csak azt az ételt fogyaszthatják, amit aznap felajánlanak nekik vagy a kolostorban, vagy a városban az alamizsnagyűjtő útjukon.

AZ ELME

citta vagga

A nyílkészítő egyenes,
sima nyílvesszőket készít; 33.
a bölcs is kisimítja
remegve vibráló, ingatag elméjét,
melyet oly nehéz szilárdan tartva irányítani.

Miként a hal, melyet kiragadtak 34.
vízi otthonából és a szárazföldre dobtak,
éppúgy ficánkol kétségbeesve az elme,
hogy kiszabaduljon a Kísértő uralmából.

A nehezen megfékezhető, 35.
csapongó, vágyűzött elme
ellenőrzése jó. A megfékezett
elme boldogságot hordoz.

A csapongó, vágyűzött elmét 36.
a bölcs irányítsa arra, ami mélyen rejtett,
amit oly nehéz meglátni.
A jófelé irányított elme boldogságot hordoz.

37. Egyesegyedül bolyongva, messzekutatva vándorol
szíve legmélyén meglátni a testetlen Rejtőzködőt.
Ha elméjét leigázza, nem győzhet rajta már halál.

38. A Törvény nem tárulhat fel,
amíg az elme ingatag;
A megismerés nem teljes,
amíg a Csend el-elszakad.

39. Akinek elméjét nem gyengíti érzékiség,
akit nem zavart meg a világ,
aki nem gondol többé jutalomra vagy büntetésre,
aki ébren van, annak nincs mitől félnie.

40. Aki tudja, hogy ez a test oly törékeny, mint a korsó,
az ebből a gondolatból építsen magának erődöt.
A megismerés fegyverével szálljon szembe a Kísértővel,
s ne hagyja abba a harcot, amíg le nem győzte teljesen!

41. Mert jaj, hamarosan eljön az idő,
amikor a test úgy fekszik öntudatlanul
a földön, mint egy kiégett tuskó,
megvetve, haszontalanul!

42. Nem tud akkora kárt okozni
ellenség az ellenségnek, gyűlölködő
a gyűlölködőnek, mint amekkora kárt
a rosszul irányított elme okozhat nekünk.

Sem az apánk, sem az anyánk, sem bármely 43.
rokonunk nem tehet értünk annyit,
mint amekkora szolgálatot
a jól irányított elme nyújthat nekünk.

v · 38 · *a csend el-elszakad · pariplavapasādassa*

A ’csend’ itt a meditációból eredően összeszedett, nyugodt, elcsendesült elmére utal.

VIRÁGOK

puppha vagga

KI FOGJA LEGYŐZNI EZT A VILÁGOT, 44.
a halál birodalmát, és az istenekét?
Ki fogja jó kertészként az erény
igaz módon felmutatott útját választani?

A tanítvány fogja legyőzni ezt a világot, 45.
a halál birodalmát, és az istenekét.
A tanítvány fogja – mint jó kertész
a megfelelő virágot – az erény útját választani.

Amint ráébredt, buborék a teste, 46.
és csak délibábtermészet az övé,
a vágy minden virágszárát lenyeste,
a Halál Királya nem lel rá többé.

Halál leselkedik a vágy virágait 47.
gyűjtőre, akinek elméjét
megzavarta a világ, mintha árvíz
leselkedne az alvó városra.

48. A Halál legyőzi a vágy virágait
gyűjtőt, akinek elméjét
megzavarta a világ, még mielőtt
jóllakhatna a gyönyörökkel.

49. Mint a méh, amely összegyűjtvén a nektárt
távozik anélkül, hogy ártana a virágnak,
hogy elváltoztatná annak színét vagy illatát,
úgy éljen a bölcs ezen a Földön!

50. Ne mások hibáival, bűnös cselekedeteivel
vagy mulasztásaival foglalkozzatok,
hanem saját hibáitokkal, bűnös cselekedeteitekkel
és mulasztásaitokkal törődjetek.

51. Ha nem követi cselekvés,
minden ékesszólás hasztalan,
mint a gyönyörű színekben pompázó,
de illattalan virág.

52. Aki nemcsak ékesen beszél,
de aszerint is él, amit mond,
olyan akár a gyönyörű színekben
pompázó, jóillatú virág.

53. Annak, aki világra jött,
legalább annyi jót kell cselekednie,
ahány virágfüzér csak készíthető
egy hatalmas virághalomból.

Se szantálfa, se tagara, se jázmin 54.
illata nem száll a szél ellenében,
a jóság viszont szembeszáll a széllel,
a jó áthatja az egész világot.

Illatozzék csak a szantál, 55.
a tagara, a lótusz, s a jázmin,
az erény illatát
úgysem múlhatják felül.

A tagara és a szantálfa 56.
illata nem jut messzire,
de az erény illata felszáll
az égbe, az istenekig.

Akik erényesek, 57.
akikben éberség lakozik,
akiket a végső megismerés kiszabadított,
azokhoz nem talál utat a Kísértő.

Ahogyan egy nagy út mellett 58.
hátrahagyott szeméthegyen 59.
kinyílt jóillatú lótusz
örömet visz a szívekbe,
itt, e földi szemétdombon,
éppen úgy gyújt világot ő,
a Felébredt tanítványa,
mindannak, mi sötétben él.

v · 44 · *a halál birodalma* · *yamaloka*

A világunk a halál birodalma: semmi, amit tapasztalunk és tapasztalhatunk nem kerülheti el a halált; ez ránk éppúgy igaz, mint az isteni (mennybeli) és pokoli születésben részesültekre.

v · 46 · *a halál királya nem lel rá többé* · *adassanaṃ maccurājassa gacche*

A vágyakozásból és ragaszkodásból eredő tettek az érzékek, a halál birodalmának részei. A megvilágosodott tetteiben nincs vágyakozás és ragaszkodás – túllép a halálon, és 'oda megy, ahova a Halál Királya nem lát.' A Haláltalan a Nibbána egyik szinonímája.

A virágok Mára virágai, akire a szövegek gyakran a 'Halál Birodalmának Ura' néven utalnak.

A BALGA

bāla vagga

A virrasztónak hosszú az éjszaka, 60.
a fáradt vándornak hosszú a józdsana,
az igaz Törvényt nem ismerő
balgának hosszú a szamszára.

Ha útja során nem találkozna 61.
kiválóbb vagy egyenrangú mesterrel,
ne szegődjön ostoba mellé, inkább
szilárd elhatározással folytassa egyedül az útját!

Az ostobát kínozza a gondolat: „ezek az én fiaim," 62.
„ez a vagyon az enyém." Valójában azonban
még saját magával sem rendelkezik.
Hogyan rendelkezhetne akkor a fiaival,
hogyan lehetne a gazdagság az övé?

Az az ostoba, aki tisztában van ostobaságával 63.
– legalább ebben az egy vonatkozásban – bölcs.
De aki annyira ostoba, hogy még bölcsnek is hiszi magát,
az valóban rászolgált az ostoba névre.

64. A balga leélheti egész életét
a bölcs társaságában anélkül,
hogy ráébredne az Igazságra,
ahogyan a kanál sem tud meg semmit a leves ízéről.

65. Az értelmes ember számára egy pillanat
is elegendő a bölcs társaságában ahhoz,
hogy felismerje az Igazságot,
ahogyan a nyelv is felismeri a leves ízét.

66. A balgák saját maguk ellenségei.
Ide-oda bolyonganak miközben
bűnös cselekedeteik száma egyre nő.
De a bűnök keserű gyümölcsöt teremnek!

67. Nem lehet jó az a
cselekedet, amellyel
lelkiismeretfurdalás,
sírás és könny jár.

68. Csak az a cselekedet lehet jó,
amellyel nem jár
lelkiismeretfurdalás,
amelynek jutalma öröm és boldogság.

69. Amíg a bűnös cselekedet nem hozza meg gyümölcsét,
az ostoba azt hiszi, a bűn olyan, mint a méz;
de mihelyt gyümölcsöt hoz,
szenvedés sújtja az ostobát.

Hiába eszi ételét az ostoba 70.
a fűszál hegyével,
egytizenhatod részére sem méltó azoknak,
akik valóban megértették a Törvényt.

A bűnös cselekedet olyan, akár 71.
a frissen mert tej. Nem romlik meg rögtön,
hatása szunnyad, mint a hamuval borított parázs,
és úgy követi az ostobát.

Bármily sok ismeretre tesz szert az ostoba, 72.
csak kára származik belőle,
a fejét hasogatja, és ami jó még
maradt benne, azt is elpusztítja.

Hadd vágyakozzék az ostoba hírnévre, 73.
elsőségre a kolduló barátok között,
elöljárói posztra a rendben,
s nagy tiszteletre a többi gyülekezet részéről!

Az ostoba sóvárgása és büszkesége 74.
egyre nő, folyton azon jár az esze,
hogy lássa minden családapa és szerzetes,
hogy ő mit cselekedett.
Ő akarja előírni mindenki számára,
hogy mit szabad és mit nem szabad tennie.

75. Más út vezet a szerzéshez,
és más út visz a Nibbánába.
A koldus, a Buddha tanítványa,
miután ezt felismerte, ne az emberek
tiszteletét akarja kivívni, hanem egyedül
a különbségtevő tudásnak szentelje az életét!

JEGYZETEK

v · 60 · *józdsana · yojana*

Régi hosszmérték. India különböző vidékein néhány kilométer és néhány tucat kilométer közötti távolságot jelenthetett.

v · 60 · *szamszára · saṃsāra*

Továbblétesülés, újraszületés, a függő keletkezés világában való vég nélküli bolyongás.

v · 70 · *a fűszál hegyével · kusaggena*

Az aszkéták a *kusza* nevű fű hegyét használták kanál gyanánt, hogy csöppnyi táplálékukat magukhoz vegyék.

A BÖLCS

paṇḍita vagga

HA OLYAN BÖLCCSEL TALÁLKOZIK 76.
az ember, aki megfeddi hibáiért,
s rámutat arra, hogy mit kell elkerülnie,
akkor kövesse ezt a bölcset,
aki mélyen rejtett kincseket tárhat fel.
Nem jár rosszul, ha ilyen bölcset követ.

Intsen, igazítson útba, 77.
tartsa távol a gonoszságot!
A jók szeretni,
a rosszak gyűlölni fogják.

Ne keressétek az alávalók, 78.
a bűnösök társaságát;
az erényesekkel, a legjobbakkal
kössetek barátságot!

Aki a Törvényből iszik, 79.
annak elméje lecsillapul,
A bölcs a kiválasztottak révén feltárult
Törvényben örvendezik örökkön át.

80. A csatorna-építők bárhová elvezetik a vizet,
a nyíl-készítők egyenes nyílvesszőket csinálnak,
az asztalosok megfaragják a fát,
a bölcsek viszont önmagukat alakítják.

81. A szél nem rendíti meg
a kősziklát, éppígy a bölcsek
sem inognak meg szidalmak
vagy dicsérő szavak hallatán.

82. Mint egy tisztavízű,
nyugodt és mély tó, olyan
a bölcs, aki miután hallott
a dhammákról, lecsendesült.

83. A jók mindenüket odaadják,
nem a vágyaik beszélnek;
a bölcsek egyként viselik
a boldogságot és a szenvedést.

84. Aki sem önmagáért, sem senki másért
nem vágyik utódokra, gazdagságra, hatalomra,
aki sohasem akar igaztalanul boldogulni, az valóban
vallásos, tiszta erényű, igaz megismeréssel bíró.

85. Az emberek közül csak kevesen
érik el a túlsó partot, a legtöbben
ezen a parton szaladgálnak fel-alá
anélkül, hogy bármit is találnának.

Akik, miután hallották a Törvényről szóló 86.
igaz tanítást, követik is a Törvényt,
átjutnak a túlsó partra, az oly nehezen
legyőzhető Halál birodalmán túlra.

A bölcs hagyja el a sötétséget és lépjen 87.
az Erény útjára! Hátrahagyván otthonát
távozzék az otthontalanságba,
a magányba, melyet oly nehéz szeretni!

Ott keressen örömet 88.
valamennyi vágyat hátrahagyva,
semmit sem birtokolva,
szívét minden tisztátalanságtól megtisztítva!

Akiknek elméje szilárdan megalapozódott 89.
a megvilágosodás héttagú útján,
s abban lelik örömüket, hogy a szerzésről lemondva
semmihez sem ragaszkodnak,
azok a ragyogó lények, legyőzvén szenvedélyeiket,
még itt, e Földön elérik a szabadulást.

v · 85 · *a túlsó partot · pāragāmino*

A Buddha gyakran hasonlította a Nibbána megvalósítására törekvést a vízen való átkeléshez.

v · 87 · *távozzék az otthontalanságba · anokamāgamma*

Hagyományos szóhasználattal, amikor valaki lemond a világi élet céljairól, elhagyja otthonát, és a szerzetesi életet választja, ezzel 'az otthontalanságba távozik.'

v · 89 · *a megvilágosodás héttagú útján · sambodhiyaṅgesu*

A megvilágosodáshoz vezető út hét tagja:

1. *sati*, éber figyelem, emlékezés a tanításokra
2. *dhamma-vicaya*, az Igazság vizsgálata
3. *viriya*, energikusság, állhatatosság
4. *pīti*, felszabadult öröm
5. *passaddhi*, béke, csendes derű
6. *samādhi*, elmélyülés, összeszedettség
7. *upekkhā*, nyugalom, egyenletesség

A SZENT

arahanta vagga

BEVÉGEZTE ÚTJÁT, TÚLJUTOTT A SZOMORÚSÁGON, 90.
minden béklyót lerázva magáról
végleg kiszabadult:
számára nincs többé szenvedés.

Semmi nincs, mi visszahúzza, 91.
az emlékháló szétszakad,
száll magasba tó hattyúja,
és mindent, mindent hátrahagy.

Nehéz követni az égen a madarak röptét, 92.
épp ily nehéz kifürkészni az útját azoknak,
akiknek tapasztalását már nem táplálja étel,
akiknek feltárult a táplálék valódi természete,
akiknek étele a kiszabadulás,
az ok és támaszték nélküli Üresség.

93. Kialudtak szenvedélyei, nem függ a tapasztalás
táplálékától, feltárult számára a tapasztalás valódi
természete, étele a kiszabadulás,
az ok és támaszték nélküli Üresség:
épp oly nehéz kifürkészni az útját,
mint a madarak röptét az égen.

94. Még az istenek is irigylik azt az embert,
aki megszabadult a büszkeségtől, mentes a vágytól,
s leigázta az érzékeit, ahogyan a kocsihajtó
megfékezi a zabolátlan lovakat.

95. Türelmes, akár a Föld;
olyan, mint a küszöb; erényes, mint Az;
szennyezetlen, akár egy kristálytiszta tó:
megszűnik számára a továbblétesülés.

96. Aki Hozzá hasonlóan lecsendesült,
akit a Tökéletes Tudás megszabadított,
annak csend a gondolata,
csend a szava, és csend a tette.

97. Már nem hisz, hanem tud, megismerte a Teremtetlent,
rést nyitott a falon, megszüntetett minden alkalmat,
kivetett magából minden vágyat,
ő a legkiválóbb az emberek között.

Éljenek bárhol a szentek, 98.
falun vagy erdőn,
vízen vagy szárazföldön,
örömteli az a hely.

Az emberek nem kedvelik a vadont, 99.
pedig az erdő magánya örömteli azoknak,
akik a szenvedélyektől megszabadultak,
s nem vágynak gyönyörökre.

v · 90 · *minden béklyót lerázva · sabbaganthappahīnassa*

A béklyók a ragaszkodás különféle formáira utalnak, amik mint kötelékek, a szenvedésben fogva tartanak. Lásd a 370. vers jegyzetét.

v · 92 · *akinek feltárult a táplálék természete · pariññātabhojanā*

A táplálék kérdésének megértése az ok és okozat közötti függő kapcsolatok egyik legmélyebbre hatoló felismerése. A Buddha rámutatott a négy tápláló tényezőre, melyektől a test és az elme függ: a fizikai tápanyag, az érzéki kapcsolat, a tudatosság, és a szándék.

v · 92 · *üresség · suññatā*

A Buddha tanításában az üresség arra utal, hogy a dolgok pusztán azok, amik: a saját szerkezetük és természetük szerint függő módon keletkező és elmúló folyamatok; önálló, független lényege, lelke, személyisége semminek sincs.

EZREK

sahassa vagga

FEL NEM FOGOTT SZAVAK KÖZÜL 100.
hiába hall meg ezret is,
ezer haszontalan szónál
több egy, ha az lecsendesít.

Fel nem fogott versek közül 101.
hiába hall meg ezret is,
ezer haszontalan versnél
több egy, ha az lecsendesít.

Fel nem fogott himnuszokból 102.
recitáljon bár ezret is,
ezer hasztalan himnusznál
több egy, ha az lecsendesít.

Hiába győz le ezerszer 103.
ezer embert a csatában,
ahhoz, hogy valóban győzzön,
egyvalakit kell legyőznie: önmagát.

104. A mások felett aratott diadalnál
105. önmagunk legyőzése többet ér.
Sem az istenek, sem az angyalok,
sem a Kísértő, sem a Teremtő
nem vehetik el a győzelmet
attól, aki önmagát legyőzte,
s önuralma szüntelen.

106. Hiába áldoz száz éven keresztül
hónapról-hónapra ezer áldozattal,
többet ér, ha egyetlen pillanatra
a bölcsnek hódol, ki magát legyőzte.
Bizony, egyetlen ilyen pillanat több
a száz éven át végzett áldozatnál.

107. Az áldozat tüzét hiába őrzi
a vadon mélyén száz éven keresztül,
többet ér, ha egyetlen pillanatra
a bölcsnek hódol, ki magát legyőzte.
Bizony, egyetlen ilyen pillanat több
a száz éven át végzett áldozatnál.

108. Bármit feláldozhat, bármit felajánlhat,
hogy érdemeket szerezzen magának;
mindez, bizony, a negyedét sem éri
az erényes élet tiszteletének.

Aki mindig megadja 109.
a tiszteletet az időseknek,
négyféle módon is gyarapszik:
élethossza, szépsége, boldogsága s hatalma nő.

Többet ér egyetlen elmélyült, 110.
erényben gazdag nap is,
mintha száz éven át élnénk
szétszórt és bűnös életet.

Többet ér egyetlen elmélyült, 111.
megismerést hozó nap is,
mintha száz éven át élnénk
szétszórt és tudatlan életet.

Többet ér egyetlen kitartó, 112.
mindent vállaló nap is,
mintha száz éven át élnénk
rest és erőtlen életet.

Hiába él valaki száz évig, ha közben 113.
nem ébred rá a születésre és a halálra;
egyetlen nap, melyen rádöbben
a keletkezésre és az elmúlásra, többet ér.

Hiába él valaki száz évig, ha közben 114.
nem látja meg a Halál Nélküli Utat;
egyetlen nap, melyen megpillantja
a Halál Nélküli Utat, többet ér.

115. Hiába él valaki száz évig, ha közben
nem látja meg a Legfőbb Törvényt;
egyetlen nap, amelyen meglátja
a Legfőbb Törvényt, többet ér.

v · 105 · *istenek* · *devā*

A mennyekben újra-született lények.

v · 105 · *angyalok* · *gandhabbā*

A mennybeli lények egy csoportja, 'isteni zenészek'-nek is nevezik őket.

v · 105 · *teremtő* · *brahmā*

A legfelsőbb menny uralkodója, aki ugyanúgy ki van téve a születésnek és halálnak mint más lények, habár élete számos világkorszak-cikluson át tart. A 'Teremtő' az egyik hagyományos megnevezése.

BŰN

pāpa vagga

A JÓRA TÖREKEDJEN AZ EMBER, 116.
s tartsa távol magát a bűntől!
Ha az elme rest a jóra,
előbb-utóbb a bűnben érzi jól magát.

Ha az ember bűnt követ el, 117.
nehogy újra és újra megtegye.
Ne sóvárogjon a bűn után,
mert minden bűnnel halmozódik a szenvedés.

Ha az ember jót cselekszik, 118.
tegye újra és újra.
Lelje kedvét a jóban,
mert a jósággal a boldogság is egyre nő.

Hiába tapasztal csupa kellemes dolgot, 119.
amíg bűnének gyümölcse beérik;
mihelyt a bűn meghozza gyümölcsét,
a bűnös megtapasztalja, mi a szenvedés.

120. Hiába éri az embert csupa kellemetlen dolog,
amíg jótettének gyümölcse beérik;
mihelyt a jótett meghozza gyümölcsét,
a jó megtapasztalja, mi a boldogság.

121. Senki ne becsülje le a bűnt, mondván:
„Ó, nekem a közelembe se férkőzhet!"
A vizeskanna akkor is megtelik,
ha csak cseppenként hullik bele a víz;
épp így megtelik az ostoba bűnnel,
még ha apránként gyűlik is össze.

122. Senki ne becsülje le a jóságot, mondván:
„Én már a közelébe se kerülhetek a jónak!"
A vizeskanna akkor is megtelik,
ha csak cseppenként hullik bele a víz.
A bölcs éppígy megtelik jóval,
még ha apránként gyűlik is össze.

123. Amikor sok kincset szállít és nincs erős kísérete,
a kereskedő megpróbálja elkerülni a veszélyes utat;
aki szereti az életét, igyekszik elkerülni a mérgeket –
ugyanígy a bölcs is távol tartja magát a bűntől.

124. Akinek nincs sérülés a kezén,
megfoghatja a mérget,
mert a méreg nem árt annak, akinek a bőre ép.
A bűn éppígy nem árt a bűntelennek.

Bizony mondom, a bűn visszahull 125.
arra az ostobára, aki bántalmaz egy ártatlan,
tisztalelkű, bűntelen embert, ahogyan
a finom homok visszaszáll arra, aki eldobta.

Egyesek anyaméhbe, a bűnösök pokolba, 126.
a jók a mennybe jutnak. Akik megszabadultak
szenvedélyeiktől, a Nibbánába térnek.

Sem a levegőben, sem a tenger közepén, 127.
sem a sziklák hasadékaiban nem ismeretes
olyan hely a világon, ahová elrejtőzhetne az ember,
s így megszabadulhatna bűneinek a következményeitől.

Sem a levegőben, sem a tenger közepén, 128.
sem a sziklák hasadékaiban nem ismeretes
olyan hely a világon, ahová elrejtőzhetne
az ember, ahol ne győzne rajta a Halál.

BÜNTETÉS

daṇḍa vagga

MINDENKI FÉL A BÜNTETÉSTŐL, 129.
mindenki reszket a haláltól.
Aki úgy tesz másokkal,
ahogyan önmagával tenne,
az nem öl, és másokat sem késztet ölni.

Mindenki fél a büntetéstől, 130.
mindenki szereti az életet.
Aki úgy tesz másokkal, ahogyan önmagával tenne,
az nem öl, és másokat sem késztet ölni.

Aki a saját boldogságát keresve 131.
kezet emel másokra, akik maguk is
boldogságra vágynak,
az nem lesz boldog a halál után.

Aki a saját boldogságát keresve 132.
nem emel kezet másokra, akik
maguk is boldogságra vágynak,
az boldog lesz a halál után.

133. Sértő szavak ne hagyják el ajkad!
A sértésekre sértés lesz a válasz,
mert a sértés szenvedést okoz,
s mindig követi a visszavágás.

134. Akkor éred el a Nibbánát,
ha némává leszel, mint egy összetört gong,
s megszűnik számodra
minden nyugtalanság.

135. Ahogyan a pásztor legelőre hajtja
botjával a teheneket,
úgy űzi a lények életét
az öregkor és a halál.

136. Az ostoba nincs tudatában annak,
hogy amikor bűnt követ el,
akkor mintegy a saját cselekedeteivel
lobbantja lángra magát.

137. Aki fegyverrel támad
138. egy fegyvertelen ártatlanra,
139. azzal a következő tíz dolog
140. valamelyike történik:
kínzó fájdalmai lesznek,
legyengül,
megsérül a teste,
betegség támadja meg,
eszét veszti,
szörnyűségekkel vádolják meg és

üldöztetés éri a király részéről,
elveszíti egy rokonát,
megsemmisül a vagyona,
villám tüze gyújtja fel a házát,
s amikor felbomlik a teste,
pokolra jut az ostoba.

A mezítelenség, a kócos haj, a sár, a böjt, 141.
a csupasz földön alvás, a por és korom
nem tisztítják meg bűneitől a halandót,
amíg nem győzi le magában a kétkedést.

Aki szenvedélyek nélkül, lecsendesülten, 142.
szüzességben él nem ártva semmilyen
élőlénynek, az – járjon bár díszes ruhában –
valóban bráhmana, remete s kolduló barát.

Van-e itt olyan derék ember, 143.
akinek mindvégig sikerült
elkerülnie a szemrehányást,
mint jó lónak a korbácsot?

Mint a tüzes ló, amikor megérinti az ostor, 144.
olyan buzgók legyetek, telve hittel, erénnyel,
kitartással, szamádhival, az Igazság keresésével,
tökéletes tudással és tökéletes gyakorlattal,
mindenre kiterjedő emlékezéssel, s akkor
legyőzitek ezt a mérhetetlen szenvedést.

145. A csatorna-építők bárhová elvezetik a vizet,
a nyíl-készítők egyenes nyílvesszőket csinálnak,
az asztalosok megfaragják a fát,
a bölcsek viszont önmagukat alakítják.

v · 142 · *szüzességben él · brahmacariya*

A szerzetesi életre utaló kifejezés.

v · 142 · *bráhmana · brāhmaṇa*

A Buddha ezt a rangot sajátos módon, átvitt értelemben használja – ’A Bráhmana’ c. fejezet (141. o.) a saját meghatározásának számos példáját adja.

v · 143 · *derék ember · hirīnisedho puriso*

A versben feltett kérdésre az SN 1.18 szutta ad választ:

> Kevés embert fog vissza a lelkiismeret,
> szüntelen éberséggel kevés éli az életét.
> Kevesen érik el a szenvedés végét,
> és élnek higgadtan ott is, ahol sok a nehézség.

v · 144 · *szamádhi · samādhi*

Elmélyülés; a meditáció legmélyebb állapota.

ÖREGSÉG

jarā vagga

MINEK A KACAGÁS, MINEK A JÓKEDV, 146.
hiszen a világ szüntelen lángban áll!
Amikor rátok szakad a sötétség,
nemde egy lámpást kerestek először?

Nézd milyen beteg, milyen összetákolt, 147.
s e csupaseb test mégis mire képes!
Mért bújtatták e bábot szép ruhákba,
ha semmi, semmi nem marad belőle?

Ím a test, mely a betegségek fészke lett! 148.
Ó milyen törékeny és milyen megviselt!
Hisz ez az egész csak egy halom rothadás!
Az élet a halálban úgyis véget ér!

Ha, mint tökhéjakat ősszel, 149.
látod heverni szerteszét
a galambfehér csontokat,
ember, hogy örülhetsz te még?

150. Hússal és vérrel tapasztott
csontból épült erőd a test,
amelyben képmutatás, gőg,
öregkor és halál lakik.

151. Bár elkopik a szép királyi hintó,
s a testet megérinti az öregség,
a jók erényét nem érinti semmi,
mivel a jók mindig egymást tanítják.

152. Mint az ökör, úgy vénül meg,
aki nem tanul eleget;
csupán húsa gyarapszik,
de tudása egyre kevesebb.

153. Számtalan születésen át
rohantam egyre hasztalan
kutatva Építő után –
újraszületni szenvedés!

154. Építő végre láttalak!
Nem építed már házadat,
szétroppantak a szarufák,
a szelemenfa összetört,
s a szankhárák kihunyta után
megszűnt az elmében a szomj.

Aki nem él szüzességben, 155.
s fiatalon kincset nem gyűjt,
mint kihalt tóban a vén darvak,
később úgy fog epekedni.

Aki nem él szüzességben, 156.
s fiatalon kincset nem gyűjt,
ott fekszik majd kilőtt nyílként,
a múlt után epekedve.

v · 153-4 · *számtalan születésen át* · *anekajātisaṃsāraṃ*

Ezeket az ihletett verseket a Buddha közvetlenül a megvilágosodása után mondta. A 'ház' az 'én'-re, az 'Építő' a vágyakozásra (*taṇhā*) utal.

v · 154 · *szankhárák* · *saṅkhārā*

A szó a dolgok mélyén meghúzódó, azok függő keletkezéséért felelős (elemi) folyamatokra utal. A páli kifejezés jelentése összetett, fordítása általában 'feltételek,' 'összetevők.' Egyszerre jelenti a függő kapcsolatban lévő okot (amitől függ), okozatot (ami függ), és magát a függést. (Ezzel kapcsolatban lásd a 92. vers lábjegyzetét is.)

'A szankhárák kihunyta,' a születés és halál végére utal.

ÖNMAGA

atta vagga

HA ÖNMAGÁT SZERETNÉ IGAZÁN MEGISMERNI, 157.
Arra figyeljen, aki jól figyelt
ama éjszakán – az őrség idején – és átjutott!
Bölcsek, legyetek éberek!

Aki a jóban először 158.
önmagát alapozza meg,
s azután tanít másokat,
azt a bölcset nem éri kín.

Magát is úgy formálja, ahogyan másokat tanít! 159.
Győzze le önmagát, és másokat is buzdítson erre!
Bizony mondom, nehéz az embernek
önmagát legyőznie!

Énnek én a menedéke, 160.
mi más lehetne menedék?
Aki magát megfékezte,
az biztos menedékre lel.

161. Maga szülte s hozta létre
a maga elkövette bűnt,
mely – mint követ a gyémánt –
porrá zúzza az ostobát.

162. Ahogyan a málu körülfolyja és elpusztítja a szálafát,
úgy hálózza be és teszi tönkre a gonoszság az embert.
A bűnös azt teszi magával,
amit az ellensége szeretne tenni vele.

163. A bűnt könnyű elkövetni,
pedig a rossz önmagunknak árt,
A jó viszont hasznunkra van,
megtenni mégis oly nehéz!

164. Aki ostoba elméletek kedvéért
elutasítja a szentek, a kiválasztottak,
az Erénynek élők tanítását,
az önnön pusztulásának
gyümölcsét termi,
akár a katthaka.

165. Az ember a bűnt maga teszi,
maga mocskolja be magát;
míg ha a bűnt nem cselekszi,
maga tisztítja meg magát.
Tisztaságért és tisztátalanságért
Mindenki önmaga felel,
Nem tisztíthat meg senki mást!

Bármi is az, semmi másért 166.
önnön üdvét ne adja fel!
Ha ráébredt, mi a célja,
szentelje annak önmagát.

v · 157 · *ama éjszakán – az őrség idején* · *tiṇṇaṃ aññataraṃ yāmaṃ*

Megmaradtam az 1994-es értelmezésnél. V.ö.: „Megvilágosodása akkor történt, amikor a Buddha, a megáldott, éppen Uruvélában tartózkodott, a Nérandzsará folyó partján, egy bódhifa tövében. A meditációba mélyedt Megáldott összesen hét napot töltött el a bódhifa tövében a szabadulás boldogságát megtapasztaló örömben. Ekkor a Megáldott elméje az első éjszakai őrség idején mindkét irányban végigjárta a keletkezés egymáson függő láncszemeit." (*Vinaya Piṭaka*, I. 1.; Fórizs László fordítása, in: *India bölcsessége*, Budapest, 1994, 208. oldal.)

v · 162 · *málu* · *mālu*

Fákon élősködő kúszónövény.

v · 164 · *katthaka* · *kaṭṭhaka*

A bambusznád egy fajtája.

A VILÁG

loka vagga

NE KÖVESS ALANTAS TÖRVÉNYT! 167.
Nemtörődöm ne légy soha!
Ne kövess hamis tanítást!
Ne a világ barátja légy!

Ébredj! Elég a restségből, 168.
az igaz Erényt kövessed!
Aki erényes, boldog itt,
s boldog lesz a túlvilágon.

Az igaz Erényt kövessed, 169.
soha ne a hamisságot!
Aki erényes, boldog itt,
s boldog lesz a túlvilágon.

Akárha buborék lenne, 170.
vagy tovatűnő délibáb,
ha így nézel a világra,
nem lát meg a Halálkirály.

171. Jöjj és nézd ezt a világot,
a király harci hintaját!
A balgák belemerülnek,
nem ejti rabul azt, ki tud.

172. Tunyaságba süppedt régen,
de ma már éberen vigyáz,
bevilágítja a Földet,
mint Hold a tiszta éjszakát.

173. Aki a bűnös tettekre
jótetteivel válaszol,
bevilágítja a Földet,
mint Hold a tiszta éjszakát.

174. Meg van vakítva a világ, csak kevesen látnak.
Az emberek, akár a hálóba zárt madarak;
csak néhányan szabadulnak ki, s érik el a Mennyet.

175. A napúton át a téren
vadlúdcsapat csodaszárnyon
világból ébrednek éppen
győzvén bölcsek a Halálon.

176. Ki megszegi az egy Törvényt,
hamisan szól minden szava,
megveti a túlvilágot,
nincs rossz, amit ne tenne meg.

Bizony, a fösvény nem jut el az istenek lakhelyére. 177.
Hiába becsmérlik az ostobák a nagylelkűséget,
a bölcs az adásban leli kedvét,
s ezért boldog lesz a túlvilágon.

Lépj rá az Útra! Többet ér az minden 178.
földi szabadságnál, többet ér a mennyei
örömöknél, többet ér az összes világ
felett megszerzett uralomnál.

v · 175 · *győzvén bölcsek a halálon · nīyanti dhīrā lokamhā*

Eredetileg azért döntöttem a hattyú és az egyes szám mellett, mert a megvilágosodás egyedi, individuális jellegét éreztem hangsúlyosabbnak:

A napúton át a téren
Egy hattyú száll csodaszárnyon
A világból ébred éppen
győzvén a bölcs a Halálon.

(Ezzel kapcsolatban lásd, többek között, a 165., 239. és 327. verseket).

Ugyanilyen fontos azonban, hogy a megvilágosodás mindenki számára elérhető, és e győzelem rendkívüli hatást gyakorol az egész közösségre. Nem véletlen, hogy a Buddhát a legszentebb védikus jelképekkel (Nyom, Kerék) ábrázolták a késő-védikus kor emberei.

Ez a közösségi jelleg a Rigvédában nagyerejű képekben jelenik meg. Elég, ha a következő versekre utalok:

Éjsötét úton, vízbe öltözötten,
arany madarak repülnek az Égbe;
S a Rend honából mikor visszatérnek,
átitatódik a Földanya vajjal.

RV. 1.164.47.

Az áldozattal a Szó nyomát követték,
a látókban-lakozót megtalálták.
Elhozták őt, szétosztották közöttünk,
a hét énekmondó együtt dicséri.

RV. 10. 71. 3.

Ha odáig nem is megy el a Dhammapada 175. verse, mint a Rigvéda („átitatódik a Földanya vajjal"), a többes számú alak használata utal a megvilágosodás mindenki számára elérhető voltára. Ugyanakkor a páli *haṃsa* a vadludak jelentést is hordozza, s ez utóbbiak képe, a hattyúéval szemben, alkalmasabb a közösségi jelleg hangsúlyozására. (Köszönettel tartozom Gál Balázsnak egy régi vitánkért, hiszen ő már 1994-ben, nem sokkal az első kiadás megjelenése után, a vadludak mellett érvelt.)

Ezek után jogosnak tűnik a kérdés: akkor a 91. versben miért nem ugyanezt a képet használom? Erre csak azt tudom válaszolni, hogy úgy érzem, ebben az esetben szintén elveszne valami. (Lásd a 385. vershez fűzött jegyzetet is.)

A BUDDHA

buddha vagga

Kinek győzelmén nem győz győzelem, 179.
kinek győzelméhez senki fel nem érhet,
ugyan miféle utat mutathatnátok
a végtelen tapasztalású Felébredettnek,
az Úttalannak, a nyomot sem hagyónak,
aki nem a létesülés világában vetette meg lábait?

Akit sehová sem kényszerít 180.
a behálózó, odatapasztó szomj,
ugyan miféle utat mutathatnátok
a végtelen tapasztalású Felébredettnek,
az Úttalannak, a nyomot sem hagyónak,
aki nem a létesülés világában vetette meg lábait?

Az istenek is irigylik a emlékezet-kitáró Buddhákat, 181.
a bölcseket, akik örömüket abban lelték,
hogy a meditációnak szentelődve
vágytalanság révén kiszabaduljanak.

182. Nehéz és fájdalmas embernek születni,
a halandók élete fájdalmasan nehéz.
Az Igaz Törvényt oly nehéz meghallani,
nehéz ébredés a Felébredetteké.

183. Elkerülni minden rosszat,
de a jót tenni szüntelen,
S megtisztítani az elmét.
Ez a Buddhák örök tana.

184. Az állhatatos türelem a legnagyobb vezeklés,
a Nibbána a legfőbb, mondják a Felébredettek.
Nem vonult ki a világból, aki megbánt másokat,
nem tagadta meg önmagát, aki másoknak árt.

185. Ne vess meg senkit! Ne árts
senkinek! Az engedelmességben
győzd le önmagad! Légy mértékletes
az evésben! A magányban lakj,
a meditációt gyakorold szüntelen!
Ez a Buddhák tanítása.

186. Hiába dúskál valaki az aranyban,
187. nem talál kielégülést a gyönyörökben,
mert alighogy megízleltük a gyönyöröket,
szenvedés jár a nyomukban.
Megértvén ezt, a bölcs még a mennyei
örömökben sem leli örömét;
a Teljesen Felébredett tanítványa
egyedül a szomj kioltódásában leli örömét.

Szent helyre, ligetbe, fákhoz, 188.
vadonba és hegyek közé
futnak félelmükben
menedéket lelni az emberek.

De egyik sem biztos menedék, 189.
egyik sem a legfőbb menedék;
aki bennük keres menedéket,
nem szabadul meg a szenvedéstől.

Aki a Buddhában, a Tanban 190.
s a Közösségben lel menedékre,
az teljesre tárult tudással éli
a Négy Nemes Igazságot!

A szenvedés igazságát, a szenvedés okának igazságát, 191.
a szenvedés megszüntethetőségének igazságát,
és a szenvedés megszüntetéséhez vezető
Nemes Nyolcas Út igazságát!

Ez a biztos menedék, 192.
ez a legfőbb menedék,
aki rátalál, minden szenvedéstől
megszabadul.

Nehéz igaz embert találni, 193.
igazak nem születnek mindenütt.
Boldog az a nép,
ahol ilyen bölcs születik.

194. Mert áldott a Buddhák születése,
áldott a szent Tan hirdetése,
Áldott a Közösség összhangja,
s áldott a közösségben-élők önátadása.

195. Aki tiszteli azokat, akik méltóak
196. a tiszteletre: a buddhákat s tanítványaikat,
akik túljutva minden akadályon
átkeltek a bánat folyamán;
aki az ilyen boldog-kitárulkozó,
félelem nélküli bölcseket tiszteli,
annak érdemeit semmilyen
mérték nem méri meg.

v · 183-5 · *elkerülni minden rosszat · sabbapāpassa akaraṇaṃ*

A Buddha ebben a három versben foglalta össze a tanításának gyakorlását, amikor egy februári telihold alkalmával 1250 megvilágosodott szerzetes kereste őt fel a Veḷuvana bambusz ligetben, előzetes szervezés nélkül.

A versekre azóta Ováda Pátimokkha néven hivatkoznak, és az eseményre a buddhista országokban minden évben megemlékeznek Mágha Púdzsá alkalmával. Ezt a harmadik holdhónap teliholdja idején tartják, ami általában februárra esik.

v · 185 · *az engedelmességben · pāṭimokkha*

A buddhizmus erkölcsi útmutatásait (a pátimókkha szabályait) betartva.

BOLDOGSÁG

sukha vagga

Éljünk boldogan a gyűlölködők között, 197.
nem gyűlölve senkit!
Igen, éljünk gyűlölet nélkül
a gyűlölködők között!

Éljünk boldogan, kín nélkül 198.
a betegségben szenvedők között!
Igen, éljünk kín nélkül
a betegségben szenvedők között!

Éljünk boldogan, mohóság nélkül 199.
a kapzsi emberek között!
Igen, éljünk mohó vágyak nélkül
a kapzsi emberek között!

Éljünk boldogan, mi, 200.
akiknek semmink sincs,
mint a ragyogó istenek,
akiknek boldogság az étke!

201. A győzelem gyűlölködést szül,
a legyőzöttek élete csupa szenvedés.
Boldogan él, aki lecsendesült,
aki hátrahagyott győzelmet és vereséget.

202. Nincs a szenvedélyhez fogható tűz,
nincs a gyűlölethez fogható vész,
Nincs a kandhákhoz hasonló szenvedés,
nincs a Csendnél nagyobb boldogság.

203. Az éhség a legrosszabb betegség,
a szankhárák a legkínzóbb szenvedés;
aki erre valóban ráébredt,
annak a Nibbána a legfőbb boldogság.

204. Az egészség a legnagyobb nyereség,
a megelégedés a legnagyobb kincs,
a bizalom a legnagyszerűbb rokon,
a Nibbána a legnagyobb boldogság.

205. Megitta a magány, a lecsendesülés italát,
megszabadult a félelemtől,
megtisztult a bűntől,
a Törvény örömébõl iszik örökkön át.

206. Jó a kiválasztottakat látni,
velük élni mindig boldogság.
Boldog, aki mindvégig
ostobák látványa nélkül élhet.

Balgákkal élni hosszú szenvedés, 207.
mintha az ellenségünkkel lennénk összezárva;
a bölcs társasága viszont boldogság,
mintha a legkedvesebb rokonunkkal élnénk.

Ezért: 208.
az igaz megismeréssel bírót, a küldetését
teljesítőt, a szent tudásban jártasat, a bölcset,
aki szívós mint az öszvér, aki kiválasztatott,
úgy kövesd e tiszta embert, ahogyan az égen
útját a Hold a csillagok között!

v · 202 · *khandhák* · *khandhā*

A kandhák minden lény létezésének öt alapvető (rész)folyamatát, függő módon keletkező csoportosulását jelentik. Szó szerinti jelentésük 'halom, tömeg,' és a létezés folyamatának egy tapasztalati úton vizsgálható felbontását adják.

A mi fogalmainkkal általában a következő kifejezésekkel szokták őket visszaadni:

1. *rūpa*, forma, megtestesültség, a tapasztalás fizikai tényezője
2. *vedanā*, érzékelés, érzés, a tapasztalás érzelmi tényezője (kellemes, kellemetlen, semleges)
3. *saññā*, észlelés, a dolgok beazonosítása a tulajdonságaik, jellegzetességeik alapján
4. *saṅkhārā*, összetevők, akarati mintázatok (pl. akarat, választás, szándék)
5. *viññāṅa*, tudat, tudomásszerzés.

GYÖNYÖR

piya vagga

Le nem igázott elméje 209.
szikrázó szenvedéllyel ég;
nincs célja, csak gyönyört hajszol,
keserűn fog csalódni még!

Soha semmilyen gyönyörhöz, 210.
se gyötrelemhez ne tapadj!
A gyönyör szűnte szenvedés,
akár az átélt gyötrelem.

Ne hajszold tovább hiába, 211.
hisz kín a távozó gyönyör!
Hagyj hátra gyönyört, gyötrelmet,
s lehull rólad minden bilincs!

Ha megkedvelünk valamit, bánatot szül, 212.
a megkedvelés félelmet terem.
Aki megszabadul tőle, nem bánkódik többé,
s ugyan mitől félne?

213. Ha vonzódunk valamihez, bánatot szül,
a vonzódás félelmet terem.
Aki megszabadul tőle, nem bánkódik többé,
s ugyan mitől félne?

214. Ha élvezünk valamit, bánatot szül,
az élvezet félelmet terem.
Aki megszabadul tőle, nem bánkódik többé,
s ugyan mitől félne?

215. Ha vágyunk valamire, bánatot szül,
a vágy félelmet terem.
Aki megszabadul tőle, nem bánkódik többé,
s ugyan mitől félne?

216. Ha szomjazunk valamire, bánatot szül,
a szomj félelmet terem.
Aki megszabadul tőle, nem bánkódik többé,
s ugyan mitől félne?

217. Akiben erény és belátás lakozik,
aki a Törvényben alapozta meg magát,
hű marad az igazsághoz, s a küldetését teljesíti,
azt szeretni fogják az emberek.

218. Szívében vágy ébredt a Kimondhatatlan után,
elméje áthatottá vált, elfordult a gyönyöröktől,
nem béklyózzák többé érzéki vágyak,
róla mondják: „az árral szemben halad”.

A messzi útról hazatérőt 219.
túláradó örömmel fogadják 220.
rokonai, barátai, s mindazok,
akiknek szívéhez közel áll.
Az erényes embert, midőn távozik
ebből a világból a másikba,
úgy várják jótettei,
mint szerettei a hazatérő jóbarátot.

HARAG

kodha vagga

HAGYJON HÁTRA HARAGOT, BÜSZKESÉGET! 221.
Szabaduljon meg az összes bilincstől!
A név-formához hozzá nem tapadva
nem köti semmi: nincs több szenvedése.

Ki a szívében fellobbanó haragot visszafogja, 222.
mint jó harcos a meglódult harci szekeret,
azt hívom én kocsihajtónak,
a többiek csak a gyeplőt szorongatják.

Az ember győzze le a dühöt szelídséggel, 223.
győzze le a gonoszságot jósággal,
győzze le a fösvénységet bőkezűséggel,
győzze le a hazugságot igazsággal!

Mindig igazat szól, haragra nem gerjed, 224.
ha kell, mindenét odaadja.
E három erény révén
az istenek színe elé kerül.

225. A nem-ártásban megszilárdult bölcsek,
akik testükkel teljes önuralomra tettek szert,
elérik az el-nem-pusztuló-lakhelyet,
s nem bánkódnak soha többé.

226. Akik szüntelenül éberek,
akik keresve kutatnak éjjel és nappal,
akik a Nibbána felé törekednek,
azoknak végül megszűnik minden szenvedésük.

227. Nem mai, hanem réges-régi mondás ez, Atula:
„Szidalmazzák, ki némán ül,
szidalmazzák, ki sokat beszél,
s szidalmazzák, ki mértékkel szól."
Nincs a Földön olyan ember,
akit ne szidnának valamiért.

228. Nem volt, nincs, és nem is lesz
olyan ember, aki egész életében
csak szidást kap, vagy csak dicséretet.

229. Ki meri őt szidni, a feddhetetlent,
230. akit a bölcsek naponta dicsérnek,
akiben igaz Tudás és Erény lakozik,
aki olyan tiszta, mint a Dzsambu
színaranyából készült érme;
ki meri őt szidni, akit az istenek
szüntelen dicsérnek,
kinek dicséretét a Teremtő is zengi?

Őrizkedjen a tett dühétől, 231.
a tettével győzzön önmagán,
tetteiben a jót kövesse,
és hagyja el, ami helytelen!

Őrizkedjen a szó dühétől, 232.
a szavával győzzön önmagán,
szavaiban a jót kövesse,
és hagyja el, ami helytelen!

Őrizkedjen a gondolat dühétől, 233.
gondolattal győzzön önmagán,
gondolata a jót kövesse,
és hagyja el, ami helytelen!

Aki tetteiben, szavaiban 234.
és gondolataiban egyaránt
önuralommal bír, az a bölcs
valóban legyőzte önmagát.

v · 221 · *név-forma · nāma-rūpa*

A létezés mentális (’név’) és testi (’forma’) elemeinek hagyományos neve.

v · 221 · *tapadás · asmim-asajjamāna*

A ’tapadás’ a tévhitből eredő én-azonosulásra utal.

’A név-formához hozzá nem tapadva,’ vagyis a név-formát nem látja úgy, hogy ’én ez vagyok, ez az enyém, ez hozzám tartozik.’

v · 230 · *dzsambu · jambu*

A Méru-hegyen eredő legendás folyó.

TISZTÁTALANSÁG

mala vagga

OLYAN VAGY, MINT EGY ELSÁRGULT LEVÉL, 235.
a Halál elküldte hozzád hírnökét,
ott állsz az elszakadás küszöbén,
de arra az útra semmit sem viszel!

Magad készíts menedéket magadnak, 236.
igyekezz, légy bölcs,
távolíts el magadból minden tisztátalanságot!
Bűntelen élj, s eléred a kiválasztottak égi világát!

Az életed oly hamar véget ér! 237.
A közelgő Halál árnyékában élsz!
Ott nincs otthon, hogy benne megpihenj,
arra az útra semmit sem viszel!

Magad készíts menedéket magadnak, 238.
igyekezz, légy bölcs,
távolíts el magadból minden tisztátalanságot!
Bűntelen élj, hogy ne kelljen többé
belépned a keletkezésbe-pusztulásba!

239. Ahogyan az ötvösmester
apránként megtisztítja az ezüstöt,
úgy szabadítsátok meg ti is magatokat
apránként – újra meg újra megpróbálva –
minden tisztátalanságtól!

240. Ahogyan a vasat a saját
tisztátalansága rágja szét,
ugyanúgy a bűnöst is a saját cselekedetei
viszik a szenvedés poklába.

241. A szent igéknél ismétlésük hiánya,
a házimunka esetén annak elhanyagolása,
a szépségápolásban a lustaság,
az őrségben pedig a szétszórtság a legfőbb hiba.

242. Az asszony tisztátalansága a ledérség,
az adakozó tisztátalansága a szűkmarkúság;
a bűnös dhammák tisztátalanok
e világon és ezen túl is.

243. De minden tisztátalanságnál tisztátalanabb
a tudatlanság – ez a legnagyobb tisztátalanság.
Ettől szabaduljatok meg, szerzetesek,
és akkor minden tisztátalanságtól megszabadultok!

Könnyű boldogulni 244.
az arcátlan szájhősnek,
aki erőszakos, törtető,
gőgös és romlott.

Az élet nehéz a szemérmesnek, 245.
aki mindig a világosságot keresi,
semmihez hozzá nem tapad,
alázatos szívű, tiszta életű és belátó.

Aki életet öl, 246.
hazugságot szól, 247.
elveszi, ami nem az övé,
más felesége után koslat,
vagy erős, részegítő italokat iszik,
az az ember önnön gyökereit ássa ki.

Tudd meg, ó ember, hogy önmagad 248.
meg-nem-fékezése bűnös dhammákat hordoz;
ne engedd, hogy a sóvárgás és az erény hiánya
hosszantartó szenvedést okozzanak!

Van, aki hitéből fakadóan ad, 249.
s van aki egyszerűen jóindulatból;
akit viszont elkedvetlenít
a másoknak adományozott
étel vagy ital, az sohasem
éri el a szamádhit.

250. Aki nem pusztítja el,
nem irtja ki gyökerestől
ezt az irigységet,
az sohasem éri el a szamádhit.

251. Semmi sem ég úgy, mint a szenvedély,
semmi sem tart fogva úgy, mint a gyűlölet,
semmi sem hálóz be úgy, mint az őrület,
semmi sem jár át úgy, mint a szomj.

252. Mások hibáit úgy tárjuk fel és szórjuk világgá,
mint a gabonaszemekről leváló pelyvát,
saját hibáinkat viszont úgy takargatjuk,
mint vesztes dobást a csaló.

253. Aki csak a mások hibáit kutatja,
mindig a szemrehányáson jár az esze,
mindenért zúgolódik s mindig sértve érzi magát,
attól messze van a szenvedélyek kihunyta,
sőt egyre nagyobbra nőnek szenvedélyei.

254. Nincs út az űrben,
kívül nincs remete;
az ember hívságoknak örül,
a Beérkezett megszabadult a hívságoktól.

255. Nincs út az űrben,
kívül nincs remete,
örök összetevők nincsenek,
a Felébredett meg se rezdül.

v · 254-5 · *kívül nincs remete · samaṇo natthi bāhire*

A hagyományos értelmezés szerint, a 'remete' itt a világról lemondó élet célját megvalósított személyekre utal. A DN 16 szuttában a Buddha kifejti, hogy azokban a közösségekben, ahol a Nemes Nyolcrétű Ösvényt nem gyakorolják, nincsenek megvilágosodott remeték, vagy szerzetesek.

Ugyanakkor arra is figyelmeztet a vers, hogy ne hagyjuk, hogy a költői képek és metaforák (v. 175 „A Napúton át a téren") félrevezessenek minket. Ne úgy gondoljunk a Nibbánára, mint ahová kocsival, vagy akár égi járművel el lehetne jutni. Hiába szállnánk be egy ilyen járműbe, és vitetnénk bárhová magunkat, a saját bőrünkből nem tudnánk kibújni (kívül nincs remete). A Nibbánába nem vezet kívül („a téren át") út. A megvilágosodás útja belső út, amit mindenkinek magának kell végigjárnia, s ehhez mindenkinek önmagát kell legyőznie.

ERÉNY

dhammaṭṭha vagga

NEM LEHET ERÉNYES AZ, AKI A SAJÁT CÉLJÁT 256.
megvalósítva nincs tekintettel másokra.
Aki választani tud aközött,
ami a javát szolgálja
és aközött, ami haszontalan, az bölcs.

Aki erőszakmentesen, az igazság erényével, 257.
részrehajlás nélkül vezet másokat,
azt a Törvény védelmezőjének,
bölcsnek és igazságosnak mondják az emberek.

Nem a sok beszéd tesz valakit bölccsé. 258.
Aki boldog-csendességben,
gyűlölet és félelem nélkül él,
azt hívják bölcsnek az emberek.

259. Nem a sok beszédtől lesz valaki
a Törvény támaszává, hanem azáltal,
hogy a Törvény szerint cselekszik,
még ha keveset hallott is róla.
Aki sohasem szegi meg a Törvényt,
az a Törvény támasza.

260. Nem attól lesz valaki a vének-közül-való,
mert a haja megőszült;
ha csak a fiatalsága ért véget,
azt mondják róla: „hiába öregedett meg."

261. Akiben igazság, erény,
nem-ártás lakozik, aki önmagát
megfékezte, s önuralomra tett szert,
azt hívják vének-közül-valónak az emberek.

262. Sem az ékesszólás, sem a szépség
nem tesz tiszteletreméltóvá
egy irigy, kapzsi és csalárd embert.

263. Aki elpusztította ezt a hármat,
aki gyökerestől kiirtotta magából ezt a hármat,
aki megszabadult a gyűlölettől,
azt hívják tiszteletreméltó bölcsnek az emberek.

264. A leborotvált hajtól még nem lesz valakiből szamana,
ha nem él a fogadalmai szerint, ha hazugságot beszél.
Hogyan lehetne szamana az,
aki vágyakkal és kapzsisággal van tele?

Aki minden – kis és nagy – bűnt 265.
kioltott magában, aki minden bűnt
megsemmisített, azt hívják
szamanának az emberek.

Attól nem lesz kolduló barát valaki, 266.
mert alamizsnát kér, az igazi koldus
a Törvényt követi mindenben.

Aki kitépvén a jó és a rossz gyökerét, 267.
valódi szüzességben él,
s miután számbavett mindent,
szabadon jár-kel a világban,
azt hívják koldusnak az emberek.

A hallgatástól nem válik bölccsé 268.
a balga és tudatlan; azáltal lesz bölcs valakiből, 269.
hogy – mintha mérleggel egyensúlyozná ki –
mindig a jót választja, a rosszat pedig elkerüli.
Aki mind a jó, mind a rossz világát megérti,
azt hívják bölcsnek az emberek.

Senki nem lehet úgy kiválasztott, 270.
hogy élőlényeknek árt.
Kiválasztott az, aki nem árt
semmilyen élőlénynek sem.

271. Nem a virtus, nem a fegyelem,
272. nem a mérték, nem a sok tudás,
de még csak nem is a szamádhi,
vagy a magány révén értem el
a mindenről lemondás boldogságát,
amiben a világnak élő ember nem részesülhet.
Ó szerzetes, ne örülj addig,
amíg a szenvedélyek kialvását el nem éred!

JEGYZETEK

v · 264 · *szamana* · *samaṇa*

A világról lemondott, otthontalanul vándorló szerzetes.

ÚT

magga vagga

Az utak közül a Nyolcas Út a legjobb, 273.
az igazságok közül a Négy Nemes Igazság,
az erények közül a szenvedélyek megszüntetése,
az emberek közül az, aki lát.

Ez az egyetlen út, más út 274.
nem vezet a látás megtisztulásához.
Ezen az úton járjatok,
ez kifog a Kísértőn.

Ezen az úton járva ti is 275.
véget fogtok vetni a szenvedésnek.
Ezt az utat hirdettem ki nektek miután megértettem,
hogyan kell kihúzni a töviseket.

Nektek kell kitartóan küzdeni, 276.
a Beérkezettek csupán tanítómesterek.
Akik meditációba merülve végigjárják az utat,
megszabadulnak a Gonosz bilincseiből.

277. Egyetlen összetevő sem örök.
Miután a Megismerésben meglátja ezt,
nem érinti többé a szenvedés.
Ez a megtisztulás útja.

278. Valamennyi összetevő szenvedéssel teli.
Miután a Megismerésben
meglátja ezt, nem érinti többé a szenvedés.
Ez a megtisztulás útja.

279. Minden dhamma lényeg-nélküli.
Miután a Megismerésben meglátja ezt,
nem érinti többé a szenvedés.
Ez a megtisztulás útja.

280. Aki idejekorán – amikor még fiatal és erős –
nem tör a magasba, hanem tunyaságba süpped,
a rest, elnehezült akarattal és elmével
nem lel rá a Megismeréshez vezető útra.

281. Vigyáz szavára, az elmét legyőzte már,
a teste nem követ el semmiféle bűnt;
ha majd e három cselekvése tiszta lesz,
a régi szent risik útjára rátalál.

282. Az elme leigázása tudást szül.
Hiánya a tudás elvesztésével jár.
Megismervén az előrehaladás és hanyatlás
eme kettős útját, lépj rá arra az útra,
amely a tudás növekedésével jár.

Ne egy fát, az erdőt vágd ki! 283.
Onnan tör rád a félelem.
Ha kiirtod mind egy szálig,
úgy leszel, koldus, vágytalan.

Bizony mondom, ameddig a férfiban 284.
a legkisebb vágy is él a nő után,
elméje úgy csüng a lét bilincsein,
mint kisborjú – amíg szopik – az anyán.

Tépd el az átmanhoz-ragaszkodás kötelékét, 285.
ahogyan a hófehér, őszi lótuszvirágot leszakítja kezed;
ápold a béke útját, a Nibbánát,
amit megmutatott a Beérkezett.

„Majd itt maradok az esős évszakban, 286.
s itt maradok télen és a forró nyárban is" –
így gondolkodik magában az ostoba,
s nem veszi észre a Halál csapdáját.

Halál leselkedik arra az emberre, 287.
akit megrészegített a sok gyerek és a sok jószág,
akinek elméjét megzavarta a világ,
mintha árvíz leselkedne az alvó városra.

Sem a fiai, sem az atyja, sem a fivérei 288.
nem védhetik meg azt az embert,
akit megragadott a Halál;
nincs olyan rokon, aki segíthetne rajta.

289. Miután ennek jelentőségét felismerte,
a bölcs – az erényesség által önmagát
legyőzve – igyekezzék tetteivel
a Nibbánához vezető utat építeni.

v · 277 · *összetevő* · *saṅkhārā*

Minden dolog keletkezése feltételektől, összetevőktől függ, melyek állandótlanok. Lásd a 154. vers jegyzetét.

v · 279 · *minden dhamma lényeg-nélküli* · *sabbe dhammā anattā*

Éntelen természetű (*anattā*). A fogalom az ürességhez (*suññatā*) kapcsolódik, lásd a 92. vers jegyzetét.

v · 281 · *a régi szent risik útjára rátalál* · *maggamisippaveditaṃ*

A ’risik’ a hagyományos szóhasználatban a Rigvéda korának bölcseire, látóira utal.

Átvitt értelemben utalhat a korábbi Buddhákra, akik tanításaira a világ már nem emlékszik, de ők is ugyanazt az Utat fedezték fel, amit Gótama Buddha.

v · 285 · *átmanhoz ragaszkodás* · *sinehamattano*

Az ’átman’ fogalma az ’én’-re, a ’legbelső lényegre’ utal. A bráhmanikus vallás az átmanban, mint örökké létező dologban való hitet tanította, míg a Buddha ennek a meditáción keresztüli vizsgálatát, és valótlan, nemtudásból eredő természetének megértését hangsúlyozta.

KÜLÖNFÉLÉK

pakiṇṇaka vagga

Aki lemond az apró gyönyörökről, 290.
nagy boldogság részese lehet. Ezért a bölcs
elhagyja az apró gyönyöröket,
hogy valódi boldogság legyen osztályrésze.

Aki mások szenvedése árán kíván 291.
magának boldogságot szerezni,
belegabalyodik a gyűlölet kötelékeibe,
s nem tud megszabadulni a gyűlölettől.

Aki elmulasztja megtenni, amit meg kellene tennie, 292.
de megteszi, amit nem kellene,
annak a bűnös, nemtörődöm embernek
egyre csak nőnek a szenvedélyei.

Minden szenvedélye megszűnik azoknak, 293.
akik szünet nélkül figyelik a testet,
akik nem végeznek olyan gyakorlatokat,
amelyeket nem kell elvégezniük, de kitartóan

gyakorolják azt, amit gyakorolniuk kell,
akik mindenre odafigyelve öntudattal és önuralommal
járják a szemlélődő megismerés útját.

294. Még ha megölte is anyját és atyját,
s megölt két hős, ksatrija királyt,
sőt alattvalóival együtt az egész királyságot,
bűntelen jár a bráhmana.

295. Még ha megölte is anyját és atyját,
s megölt két, a szent tanban jártas királyt,
és ötödikként egy tigriserejű hőst,
bűntelen jár a bráhmana.

296. A Gótama valóban-felébredett
tanítványai szüntelenül éberek,
éjjel és nappal mindig
a Buddhára irányul a figyelmük.

297. A Gótama valóban-felébredett
tanítványai szüntelenül éberek,
éjjel és nappal mindig
a Törvényre irányul a figyelmük.

298. A Gótama valóban-felébredett
tanítványai szüntelenül éberek,
éjjel és nappal mindig
a Közösségre irányul a figyelmük.

A Gótama valóban-felébredett 299.
tanítványai szüntelenül éberek,
éjjel és nappal mindig
a testre irányul a figyelmük.

A Gótama valóban-felébredett 300.
tanítványai szüntelenül éberek,
szívük éjjel és nappal
a nem-ártásban örvendezik.

A Gótama valóban-felébredett 301.
tanítványai szüntelenül éberek,
Éjjel és nappal
a megvalósításban örvendeznek.

Nem könnyű szeretni a világtól elvonult aszkéta életét, 302.
bár az otthon leélt nehéz élet is csupa szenvedés,
miként a család nélkül leélt élet is.
A vándort mindenhová követi a szenvedés,
ezért szüntesse meg a vándorlást,
hogy megszűnjön végre a szenvedés.

Aki hisz, aki erényekkel 303.
vértezi fel magát, azt dicsőség övezi,
s igaz kincsek birtokába jut;
kerüljön bárhová, nagy tiszteletnek örvend.

304. A jók már messziről feltűnnek,
mint a hófödte Himálaja hegycsúcsai;
a rosszakat nem lehet felismerni,
ahogyan az éjszaka kilőtt nyilakat sem.

305. Egymagában ül, egymagában alszik,
egymagában járja az utat fáradhatatlanul,
egyedül győzi le önmagát, s kijutván
a vágyak erdejéből szíve megtelik örömmel.

v · 294-5 · *még ha megölte is anyját és atyját* · *mātaraṃ pitaraṃ hantvā*

Nem szó szerint értendő. A hagyományos értelmezés szerint:

- anya = vágyakozás
- apa = önhittség
- két hős, ksatrija király = a két nézet, a halál utáni örökké létezés (vagyis, hogy van olyan ön-azonosság ami tovább létezik) és megsemmisülés (vagyis, hogy a test és tudat teljesen megsemmisül)
- királyság = a tizenkét érzéki szféra (a látás, hallás, szaglás, ízlelés, tapintás, megismerés érzékei és megfelelő érzéktárgyaik)
- alattvalóik = a szenvedélyek az érzéki szférák iránt
- két szent tanban jártas király = lásd 'két hős, ksatrija király'
- tigriserejű hős = harag

POKOL

niraya vagga

Aki a hazugságban leli örömét, pokolra jut, 306.
miként az is, aki azt teszi,
amiről hajtogatja, „nem teszem."
Miután eltávoznak ebből a világból,
mindkettőjük sorsa ugyanaz lesz a következőben.

Sokan anélkül veszik fel a sárga ruhát, 307.
hogy előtte megfékezték volna önmagukat,
és bűnös természetük továbbra is megmarad.
E bűnösöket a pokolba juttatják bűneik.

Jobban teszi az ilyen megátalkodott, 308.
ha lángvörösen izzó vasgolyót nyel,
mintsem hogy visszaéljen
az emberek könyörületességével.

Azzal a bűnös, nemtörődöm emberrel, 309.
aki más felesége után koslat, négy dolog történik:
bűne magában hordozza a büntetést, rosszul alszik,
harmadszor a szégyen, negyedszer a pokol.

310. A bűn terhe, a bűnös út,
s a király büntetése is:
a riadt, röpke gyönyörért
más feleségét el ne vedd!

311. A rosszul kézbe vett fű
felsérti a kezet, éppígy
a helytelenül gyakorolt
aszkézis a pokolba visz.

312. Az a tett, amit összeszedettség nélkül végzünk,
az a fogadalom, amit nem tartunk be teljesen,
az a szüzesség, amit nem gyakorolunk
állhatatosan, nem sok gyümölcsöt hoz.

313. Ha valamit meg kell tenni,
eltökélten tegyük meg azt,
hisz a lagymatag aszkéta
csak a port hinti szerteszét.

314. A bűnt jobb el sem követni,
mert a bűn később lánggal ég.
De a jót mindig tenni kell:
megenyhíti a szenvedést.

315. A határon fekvő várost vigyázzák jól kívül-belül.
Éppen így védd meg önmagad,
ne vesszen kárba pillanat!
Az idejét elvesztegető a pokol kínját szenvedi.

Akik szégyenkeznek, amikor nem kellene, 316.
de nem szégyenkeznek, amikor okuk lenne rá,
azok hamis tanítást követve
a rossz úton járnak.

Akik félnek, amikor nem kellene félniük, 317.
de nem félnek, amikor félniük kellene,
azok hamis tanítást követve
a rossz úton járnak.

Akik bűnt látnak ott, ahol nincs bűn, 318.
ahol viszont bűn van, ott nem látnak bűnt,
azok hamis tanítást követve
a rossz úton járnak.

Akik bűnnek látják azt, ami bűn, 319.
s nem látják bűnnek azt, ami nem bűn,
azok igaz tanítást követve
a jó úton járnak.

ELEFÁNT

nāga vagga

LEHULL RÓLAM MINDEN SÉRTÉS, 320.
ahogyan az elefántról
csatában a kilőtt nyilak;
ó a többség milyen gonosz!

Csak betörve viszik harcba, 321.
reá csak ekkor ül király;
némán tűr a legkiválóbb,
mert már betörte önmagát.

Nemde jó a betört öszvér, 322.
akárcsak a jó szindh lovak,
s a nagy harci elefántok;
de ki magát legyőzte: jobb!

Velük a Be-nem-járt-vidék 323.
sohasem lesz elérhető,
csak ki magát leigázta,
győzelmével az éri el.

324. Az elefántot nehéz féken tartani,
mikor a halántékán büdös lé csurog;
a fogságban enni egy falatot se kér,
csak a vadon lebeg előtte szüntelen.

325. Ébren is alvó, bágyatag, nagyétkű,
gabonán felhizlalt kövér malacként
tudatlan görgeti magát előre,
újra meg újra születvén a bárgyú.

326. Elmém azelőtt szertelen bolyongott,
amerre csak a vágyai vezették,
de ma már szilárdan tartom kezemben,
mint elefántot hurokkal a hajtó.

327. Leljetek örömet a fáradhatatlan éberségben!
Vigyázzatok, elmétek minden erejével törekedjetek!
Hisz olyanok vagytok, mint a sárba süppedt elefánt.
De húzzátok ki magatokat a sárból!

328. Ha megértő, erényes életet élő,
bölcs társra lel, járja vele az útját
elragadtatott elméjű összeszedettségben
legyőzve minden veszélyt!

329. Ha nem talál megértő, erényes életet élő, bölcs társra,
folytassa egyedül az útját, mint az a király, aki miután
legyőzte az ellenséget, lemondott annak országáról,
vagy mint a vadonban egyedül kószáló elefánt!

Nem kell az ostoba társasága, jobb egyedül élni. 330.
Az ember kevés vággyal járja magában az útját,
mint a vadonban magányosan kószáló elefánt!

Boldog, aki a bajban is talál barátot, 331.
Boldog, aki – bármi okból – megelégedett.
A halálban is boldog az erényes élet,
boldog, akinek megszűnt minden szenvedése.

E Földön anyának lenni jó, 332.
és jó apának lenni is,
és jó a remete magánya,
és jó a bráhmanának is.

Boldog, ki végig jó marad, 333.
boldog, mert benne él a hit,
boldog, mert mindent megismer,
boldog, mert nincsen benne bűn.

SZOMJ

taṇhā vagga

A TUDATLANNAK, AKI NEMTÖRŐDÖM MÓDON ÉL, 334.
úgy nő a szomja, ahogyan a málu nő.
Ide-oda ugrál, akár egy fák között
gyümölcsöket kereső majomkölyök.

Akit legyőz e kínzó szomj, 335.
s a világhoz tapasztja őt,
annak kínja úgy növekszik,
mint a burjánzó bírana.

Ha a világban úrrá lesz ezen 336.
a nehezen legyőzhető, kínzó szomjon,
az elméről lehull a kín, ahogyan
a lótuszlevélről lepereg a vízcsepp.

Bizony mondom nektek, akik itt egybegyűltetek, 337.
ássátok ki a szomj gyökerét,
ahogyan a gumójáért kiássák a bíranát,
nehogy újra meg újra
letörjön benneteket a Kísértő,
amint a nádat is letöri az ár!

338. Ameddig erős gyökerét nem éri kés,
habár kivágják, a fa mindig újranő.
Amíg a szomj tapadása meg nem szakad,
a szenvedés újra meg újra létrejő.

339. Akinek az elméjét a gyönyörökhöz futó
harminchat áramlás magával ragadta,
akit a szenvedélyek hatalmukba kerítettek,
azt az összezavart embert elragadják a habok.

340. Mindenfelé folyik az ár,
kúszik a sok inda, alighogy kihajtott.
De ha meglátod, hogy egy is előbújt,
azonnal irtsd ki a Tudás fegyverével.

341. Akikben kielégülést kergető kéjsóvár vágyak ébrednek,
s a gyönyörök után rohanva
az élvezetekhez láncolják magukat:
a születésnek és pusztulásnak alávetve élnek.

342. A szomjtól űzöttek úgy rohangálnak ide-oda,
mint verembe esett nyulak.
Megbéklyózva vánszorognak a kínok közé
újra meg újra, mily régóta már!

343. A szomjtól űzöttek úgy rohannak ide-oda,
mint verembe esett nyulak.
Ezért a szenvedélyeket megszüntetve
szabaduljatok meg a szomjtól!

Van, akiből hiányzik a kéjsóvárság, mégis a vágyak 344.
vonzásába kerül; s ő, a vágyaktól megszabadult,
rohan a vágyak sűrűjébe. Nézzétek ezt az embert,
aki bár szabad volt, mégis visszarohan a rabságba!

Nem a vasból, fából vagy kenderkötélből 345.
készült bilincset mondják erősnek a bölcsek, 346.
hanem a drágakövekhez, gyermekekhez,
feleségekhez ragaszkodás szenvedélyét;
ezt a visszahúzó, nem mindig szoros,
de csak nehezen meglazítható köteléket.
Akik ezt elvágták, a vágy gyönyöreiről lemondva
koldusként vándorolnak tovább.

Sokan a saját szenvedélyeik teremtette árral sodródnak, 347.
ahogyan a pók is a maga készítette hálón halad.
A bölcsek viszont gátat vetnek az árnak,
s szenvedélyek nélkül vándorolnak tovább
hátrahagyva minden szenvedést.

Hagyd el az előbbit, hagyd el a későbbit, hagyd el 348.
a közbülsőt, szeld át a létesülés óceánját! Akinek az
elméje teljes egészében kiszabadult, az nincs alávetve
többé a keletkezésnek és a pusztulásnak.

Akit a latolgató kétely felkavart, 349.
aki erős szenvedélyekkel van tele,
aki csak a nagyszerűt vállalja,
az erős bilincset készít magának
és a szomja egyre nő.

350. Aki a kétely lecsendesülésében örvendezik,
s szüntelenül éber összeszedettségben él,
aki vállalja a szégyent, az az ember véget vet a Halálnak,
elvágja a Gonosz bilincsét.

351. Már nem reszket, elérte a megbizonyosodást,
megszabadult a szomjtól, bebocsáttatott,
íme, elpusztította a létesülés minden cölöpét,
ez az utolsó szankhára-együttes,
amelyik számára összeállt.

352. Aki megszabadult a szomjtól,
nem akar többé semmit megszerezni,
megelégszik azzal, hogy tudja és érti
a régiek nyelvét, felfogja az egymásra következő
betűkből összeálló szent szavak igazi értelmét;
akinek ez az utolsó teste,
azt igaz Megismeréssel bíró,
nagy bölcsnek hívják az emberek.

353. „Kire mutathatnék: «Íme a tanítóm.»?"
„Mindentudó vagyok, mindent legyőző,
mindenben tiszta, mindenről lemondó;
megszűnt a szomj: íme, szabad vagyok már,
a teljes tudás feltárult magától."

354. Az Erény adománya mindent felülmúl,
az Erény illata mindent felülmúl,
az Erény öröme mindent felülmúl.
Ha a szomj megszűnik, nincs több szenvedés sem.

A haszon, a gazdagság, az élvezetek hajszolása 355.
elpusztítja a balgákat, de nem a túlsó partra igyekvőket.
Az efféle kincsek utáni szomj révén a balga
elpusztít másokat, s ezzel önmagát is elpusztítja.

Ahogyan a gyomok pusztítják a mezőt, 356.
úgy pusztítja a szenvedély az embereket.
Aki megszabadul a szenvedélytől,
bő termést hoz.

Ahogyan a gyomok pusztítják a mezőt, 357.
úgy pusztítja a gyűlölet az embereket.
Aki megszabadul a gyűlölettől,
bő termést hoz.

Ahogyan a gyomok pusztítják a mezőt, 358.
úgy pusztítja a zavar az embereket.
Aki megszabadul a zavarodottságtól,
bő termést hoz.

Ahogyan a gyomok pusztítják a mezőt, 359.
úgy pusztítja a vágy az embereket.
Aki megszabadul a vágytól,
bő termést hoz.

v · 335 · *bírana* · *bīraṇa*

Illatos fűfajta.

v · 339 · *harminchat áramlás* · *chattiṃsati sotā*

Három féle vágyakozás a hat külső és belső érzéki szféra iránt: $3 \cdot 2 \cdot 6 = 36$. A hat belső érzéki szféra a látás, hallás, szaglás, ízlelés, tapintás, megismerés érzékei, a hat külső az ezeknek megfelelő érzék-tárgyak. A háromféle vágyakozás lehet a jelen, jövő és múltra irányuló vágy; vagy pedig az érzéki élvezet, a valamivé válás, és a valamitől megszabadulás vágya.

A KOLDUS

bhikkhu vagga

A szemet leigázni jó, 360.
a fület leigázni jó,
az orrot leigázni jó,
a nyelvet leigázni jó.

A testet leigázni jó, a beszédet leigázni jó, 361.
az elmét leigázni jó; mindent leigázni jó.
A koldus, aki teljesen uralkodik magán,
minden szenvedéstől megszabadul.

A kezét megfékezte, a lábát megfékezte, 362.
a beszédét megfékezte, önmagát legyőzte teljesen,
összeszedetten, megelégedve él egymagában:
koldusnak őt hívják az emberek.

A száját ha megfékezte, 363.
szent szóval szól a szerzetes:
Igazságot, Törvényt közöl,
örömet hoz szelíd szava.

364. A Törvényben lakozik, a Törvényben örvendezik,
a Törvényben mélyed el.
Az Örök Törvényre emlékező koldust
sohasem szakíthatják el az Igazságtól.

365. Ne vessétek meg, amitek van,
ne irigyeljétek másoktól, ami az övék!
Aki másokat irigyel,
nem éri el a szamádhit.

366. A koldus kevéssel is megelégszik,
nem becsüli le, amije van.
Az istenek is dicsérik őt,
a tiszta életűt, a fáradhatatlant.

367. Aki soha, semmilyen „név-formát"
nem tekint a sajátjának,
s nem szenved attól, ami nemlétező,
koldusnak azt hívják az emberek.

368. A szeretet örömében élő koldus
a Buddha példáját követve lecsillapul,
rátalál az Útra, eléri a Csendességet,
a szankhárák megszűnését, a boldogságot.

369. Ó koldus, ürítsd ki ezt a csónakot!
Lám üresen milyen könnyedén mozog!
Ha a gyűlölet s a szenvedély kötelékét elvágod,
eléred a Nibbánát.

Tépjen el ötöt, mondjon le ötről, 370.
fejlesszen ki ötöt a koldus!
Ha leküzdötte az öt köteléket,
azt mondják róla, „átkelt a folyamon.”

Szüntelen meditálj, soha ne csüggedj, 371.
ne hagyd elveszni a gyönyörökben elméd;
restként ne kelljen vasgolyót lenyelned,
s lángok között sírnod: „kínszenvedés ez!”

Nincs meditáció Tudás nélkül, 372.
s nincs Tudás meditáció nélkül.
Akiben mindkettő megvan,
ahhoz közel van a Nibbána.

A koldust, aki lecsendesíti az elmét 373.
s belép az Üres Házba,
emberi elmével felfoghatatlan öröm éri:
színről-színre látja a Törvényt.

Mihelyt valóban felfogja 374.
a khandhák keletkezését és pusztulását,
öröm és boldogság lesz osztályrésze:
megismeri a Halál Nélkülit.

Ezért a bölcs szerzetes számára az legyen az első 375.
itt a Földön, hogy őrködik az érzékei felett, 376.
megelégszik azzal, amije van,
a pátimókkha szabályai szerint élve
önuralomra tesz szert,

nemes szívű, tiszta életű, fáradhatatlanul
törekvő barátokat keres és szeretetben élve
tökéletesíti magát az erényekben!
Ily módon öröme teljes lesz,
véget vet a szenvedésnek.

377. A jázmin is lehullatja
elhervadó virágait.
Éppígy hulljon le rólatok
a gyűlölet s a szenvedély!

378. Lecsendesült a teste, lecsendesült a beszéde,
lecsendesült az elméje, összeszedetté válva
felépítette, ami szétesett; kihányta a világ csalétkeit,
az ilyen koldust lecsendesedettnek hívják az emberek.

379. Űzze csak önmagát az én,
s kapja el maga magát
az ént-rejtő emlékezet;
te távozz, koldus, könnyedén!

380. Énnek én a menedéke,
mindig magához érkezik;
szabadulj meg végre tőle,
mint lován túladó kupec!

381. A koldus az öröm teljességében él,
a Buddha példáját követve lecsillapult,
rátalált az Útra, elérte a Csendességet,
a szankhárák megszűnését, a Boldogságot.

Bármilyen fiatal is még, 382.
ha a Buddhát követve él,
a koldus fényt ad a Földnek,
mint tiszta éjszakán a Hold.

v · 370 · *tépjen el ötöt · pañca chinde*

Ebben a fejtörőben a Buddha a cél (a ’túlsó part’) felé vezető Úton küzdőket akadályozó, elsodró erejű folyamot tizenöt elmeállapottal írja le, és utal arra az öt tényezőre is, ami az árral szemben haladva eredményre vezet.

Az első öt, ami az embert az Igazság megpillantásában akadályozza. A második öt, ami az Út beteljesülése felé való haladást gátolja. A harmadik öt az akadályokat leküzdő gyakorlás tényezői. A negyedik öt a kötelékek (*saṅga*), melyek leküzdése a teljes megvilágosodásban valósul meg.

Az öt, amit el kell tépni nem más, mint az öt alsó béklyó, ami az elmét az újraszületések körforgásához köti:

1. hit az ’én’-ben, Egoban, ön-azonosságban, önmagunk megtestesülésében (*sakkāya-diṭṭhi*)
2. bizonytalanság, kétség az igazság mibenlétében (*vicikicchā*)
3. ragaszkodás a szokásokhoz, szertartásokhoz, szabályokhoz (*sīlabbata-parāmāsa*)
4. érzéki élvezetek iránti szenvedély (*kāma-rāga*)
5. rosszakarat (*vyāpāda*)

Az öt, amiről le kell mondani az öt felső béklyó:

6. szenvedély a formát öltő, anyagi dolgok iránt (*rūpa-rāga*)
7. szenvedély a formátlan dolgok iránt (*arūpa-rāga*)

8. önhittség, beképzeltség, büszkeség (*māna*)
9. nyugtalanság, aggódás, felkavartság (*uddhacca*)
10. nem-tudás, a megismerés hiánya (*avijjā*)

Az öt, amit ki kell fejleszteni az öt szellemi képesség:

1. meggyőződés, hit (*saddhā*)
2. energia, erőfeszítés (*viriya*)
3. éberség (*sati*)
4. elmélyülés, összpontosítás (*samādhi*)
5. megkülönböztetés, bölcsesség (*paññā*)

Az öt, amit le kell küzdeni az öt kötelék:

1. szenvedély (*lobha*)
2. eltaszítás, utálat (*dosa*)
3. tévhit (*moha*)
4. önteltség, gőg (*māna*)
5. nézetek (*diṭṭhi*)

v · 373 · *Üres Ház · suññāgāra*

Az Üres[ség] Ház[a]. Lásd a 92., 93. és 369. verseket.

A BRÁHMANA

brāhmaṇa vagga

SZÜNTESD MEG, BRÁHMANA, BÁTRAN AZ ÁRAMLÁST, 383.
taszíts el magadtól minden vágyat!
A szankhárák teljes kioltódása nyomán
megismered a Teremtetlent!

Amikor a bráhmana túljut 384.
a kettős természetű dhammákon,
mindent megismer, és az összes
béklyója megsemmisül.

Nincs számára túlsó part, nincs innenső part, 385.
és nincs innenső-túlsó part sem,
félelem-nélküli, függetlenné vált:
őt hívom én bráhmanának.

Szüntelen meditációba mélyedt, 386.
megszabadult a tisztátalanságtól,
megtette, amit meg kellett tennie,
megszabadult a vágytól, elérte a legfőbb célt,
őt hívom én bráhmanának.

387. A nappal fényét a Naptól kapja,
az éjszakának a Hold ad fényt;
a harcos fényét a fegyverektől kapja,
a bráhmanának a meditáció ad fényt;
a Felébredett viszont önerejéből ragyog,
éjjel és nappal szüntelenül.

388. Megszabadult a bűntől, ezért hívják bráhmanának;
békességben él, ezért hívják szerzetesnek;
megszabadult minden tisztátalanságtól,
ezért hívják remetének.

389. Senki ne emeljen kezet a bráhmanára,
de ő se engedje szabadjára a haragját soha!
Legyen átkozott, aki megöl egy papot,
de legyen átkozott a pap is,
ha szabadjára engedi a haragját!

390. Nem jár rosszul az a bráhmana,
aki visszatartja magát a gyönyöröktől;
minél inkább hiányzik belőle az ártás szándéka,
annál inkább csillapul a szenvedése.

391. Sem a testével, sem a szavával,
sem a gondolatával nem okoz szenvedést,
mindhármon uralkodik,
őt hívom én bráhmanának.

Ismerje meg a Tant, amit a tökéletesen 392.
megvilágosodott Buddha tanított,
tisztelje a Törvényt, ahogyan a bráhmana
tiszteli az áldozat tüzét!

Nem a haj, nem a családi kötelék, 393.
nem a kaszt tesz valakit bráhmanává.
Akiben igazság és erény lakozik,
az az áldott, az a bráhmana.

Mi haszna a kócos hajnak, mi haszna 394.
az antilopruhának, te ostoba,
ha csak a külsőd tisztítgatod, a bensőd viszont
áthatolhatatlan szenny borítja?

Aszott testét erek borítják, 395.
ruhája a föld pora,
meditál az erdő mélyén:
ím, egy igazi bráhmana.

Én nem azt hívom bráhmanának, 396.
aki annak született, akinek jó a származása,
aki vagyont halmozott fel,
mert ettől csak gőgös lesz az ember;
én azt hívom bráhmanának, akinek nincs semmije,
és nem is ragaszkodik semmihez.

397. Elszakította minden köteléket,
nem fél többé semmitől, legyőzte
a hozzátapadást, függetlenné vált,
őt hívom én bráhmanának.

398. Miután minden szíját, kötelékét,
béklyóját szétszaggatta,
megszűnt számára minden akadály,
felébredt: ő a bráhmana.

399. Bár ártatlan, mégis elviseli
a gyalázkodást, a kínzást és a fogságot,
a türelem és a megbocsátás erejével
szembeszáll az erőszakkal: ő a bráhmana.

400. Kinek szívében nincs harag, fogadalmait betartja,
erényes, megszabadult a vágytól,
megfékezte az érzékeit, az utolsó testében él:
azt hívom én bráhmanának.

401. Nem tapad a gyönyörökhöz,
ahogyan a vízcsepp sem tapad a lótuszlevélhez,
sem a mustármag a tű hegyéhez:
őt hívom én bráhmanának.

402. Még itt, e Földön átéli a szenvedés
megszűnését, leráz magáról minden
visszahúzó terhet, és kiszabadul:
őt hívom én bráhmanának.

Mély tudású, bölcs, meg tudja 403.
különböztetni a helyes utat a helytelentől,
elérte a legfőbb célt:
őt hívom én bráhmanának.

Sem a családban élők, sem a szerzetesek 404.
társaságát nem keresi,
alig van vágya, otthontalanul vándorol:
őt hívom én bráhmanának.

Nem emel kezet 405.
semmilyen élőlényre,
nem öl, és másokat sem késztet ölni:
ő a bráhmana.

Megőrzi békéjét a békétlenek között, 406.
vágy nélkül él
a vágyűzött emberek között:
őt hívom én bráhmanának.

Akiről úgy hull le a szenvedély, 407.
a gyűlölet, a gőg, a képmutatás,
mint a tű hegyéről a mustármag,
azt hívom én bráhmanának.

A szavaiban nincs durvaság, 408.
a megértést segítik és igazak,
soha nem sért meg senkit sem:
őt hívom én bráhmanának.

409. Nem veszi el, amit e földön nem adtak neki
– legyen az kicsi vagy nagy, hosszú
vagy rövid, nagyszerű vagy silány –
őt hívom én bráhmanának.

410. Sem itt e földön, sem a túlvilágon
nem vágyik semmire,
nem támaszkodik semmire,
függetlenné vált: ő a bráhmana.

411. Megismervén a Teremtetlent, nem vágyódik már
semmi másra, megszűnt minden kétsége,
belevetette magát a Halál-nélküli mélységeibe,
őt hívom én bráhmanának.

412. Még itt, e földön megszabadult
a jó- és rosszhoz tapadás bilincsétől,
szívében nincs szomorúság, szenvedély
nélküli, tiszta, őt hívom én bráhmanának.

413. Szeplőtelen, akár a Hold, tiszta,
nyugodt és derűs, letisztult,
a gyönyörök létesülése
kialudt benne: ő a bráhmana.

414. Itt, a földön legyőzte
a szamszára járhatatlan mocsarát,
átjutott, elérte a túlsó partot;
meditációba mélyedve megszabadult
a vágytól, a kétségtől, a ragaszkodástól,
kioltódott minden szenvedélye: ő a bráhmana.

Otthontalanul vándorolva 415.
sikerült megszabadulnia a vágyaktól,
a vágy létesülésének a lehetősége is
kialudt benne: ő a bráhmana.

Otthontalanul vándorolva 416.
sikerült megszabadulnia a szomjtól,
a szomj felmerülésének a lehetősége is
kialudt benne: ő a bráhmana.

Hátrahagyván minden 417.
földi és égi köteléket
minden béklyótól
megszabadult: ő a bráhmana.

Megszabadulván a gyönyörtől és a kíntól lecsendesült; 418.
a továbblétesülés írmagját is megsemmisítette,
legyőzött minden világot.
E hőst hívom én bráhmanának.

Felismerte a lények pusztulását és keletkezését, 419.
soha, semmiféle módon
nem tapad hozzá semmihez,
jól távozott el, felébredett: ő a bráhmana.

Sem isteni, sem angyali, sem emberi lények 420.
nem ismerik az útját,
legyőzött minden szenvedélyt,
e szentet hívom én bráhmanának.

421. Nincs semmi előtte, nincs semmi utána,
nincs semmi középütt.
Semmije sincs, minden vágya megszűnt,
őt hívom én bráhmanának.

422. A hatalmas bikát, a legnemesebbet,
a hőst, a nagy risit, a győzedelmest,
aki a vágyain úrrá lett és megfürödhetett,
e Felébredettet hívom én bráhmanának.

423. Ismeri a korábbi lakhelyét,
keresztüllát a Mennyen és a Poklon,
a létesülés lánca véget ért benne,
s a tudás teljessé lett és minden
tökéletesség beteljesült –
e bölcset hívom én bráhmanának.

v · 383 · *bráhmana · brāhmaṇa*

Az áldozat tisztasága felett őrködő papok neve Indiában.

A szó eredetileg egy társadalmi rangra, a bráhman papok kasztjának egy tagjára vonatkozott. A bráhmanák magukat a legnemesebb származásúnak hirdették, és így a ’bráhmana’ megnevezés a ’nemes, kiváló’ jelentést hordozza. A bráhmanák pusztán származásukból eredően tartották magukat nemesnek, ennek jelentéktelenségére rámutatva a Buddha kritériumai a ’bráhmanságra’ egészen mások – amint az a versekből kiderül.

v · 385 · *nincs számára túlsó part · yassa pāraṃ apāraṃ vā*

V.ö. az ellentétes értelmű 85. verssel:

> Az emberek közül csak kevesen
> érik el a túlsó partot, a legtöbben
> ezen a parton szaladgálnak fel-alá
> anélkül, hogy bármit is találnának.

Az ilyen (látszólagos) ellentétetpár használata mélyértelmű igazságok érzékeltetésére nem idegen a Dhammapada tanítási módszerétől. Ehhez hasonló a 175. vers:

> A napúton át a téren
> vadlúdcsapat csodaszárnyon
> világból ébrednek éppen
> győzvén bölcsek a Halálon.

Illetve a 255. vers ellentétpárja is:

Nincs út az űrben,
kívül nincs remete,
örök összetevők nincsenek,
a Felébredett meg se rezdül.

E sorok arra figyelmeztetnek bennünket, amire az Aszja vámaszja szuktában jó félezer évvel korábban mondott Dírghatamasz:

Négyféle részre oszlik fel a Szent Szó,
Tudják ezt az ihletett bráhmanák mind,
Három mélyen el lett rejtve előlünk,
Ember csak a negyediket beszéli.

RV. 1.164.45.

v · 394 · *antilopruha · ajinasāṭi*

Az aszkéták gyakran viseltek fekete antilop bőréből készült ruhát.

v · 396 · *gőgös · bhovādi nāma*

Szó szerint bhóvádin, azaz, ‚*bhó*val köszönő’ lesz. A ‚bhó’ olyan üdvözlő szócska, amelyet a korabeli Indiában többnyire az alacsonyabb társadalmi helyzetű személyekkel szemben alkalmazták.

v · 422 · *megfürödhetett · nhātakaṃ*

A papi tanulmányaikat sikeresen befejező bráhmanák rituális fürdésére utal a vers.

JEGYZETEK SZÓRENDI LISTÁJA